Analiza poslovne strategije tvrtke Gazprom u razdoblju 2013./2015.

Žunac, Dino

Master's thesis / Diplomski rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Mining, Geology and Petroleum Engineering / Sveučilište u Zagrebu, Rudarsko-geološko-naftni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:169:124445

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

Faculty of Mining, Geology and Petroleum Engineering Repository, University of Zagreb

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
RUDARSKO-GEOLOŠKO-NAFTNI FAKULTET
Diplomski studij naftnog rudarstva

ANALIZA POSLOVNE STRATEGIJE TVRTKE GAZPROM U RAZDOBLJU 2013./2015. GODINE

Diplomski rad

Dino Žunac
N-146

Zagreb, 2015.

Sveučilište u Zagrebu Diplomski rad

Rudarsko-geološko-naftni fakultet

ANALIZA POSLOVNE STRATEGIJE TVRTKE GAZPROM U RAZDOBLJU 2013./2015. GODINE

DINO ŽUNAC

Diplomski rad izrađen: Sveučilište u Zagrebu
Rudarsko-geološko-naftni fakultet
Zavod za naftno inženjerstvo
Pierottijeva 6, 10 000 Zagreb

Sažetak

U radu je prikazana poslovna strategija tvrtke Gazprom u razdoblju 2013./2015. godine Naglasak je stavljen na operativne i financijske pokazatelje tvrtke u navedenom razdoblju u sektorima istraživanja i proizvodnje plina primarno, budući da su isti neophodni za uspješno ostvarivanje ciljeva tvrtke. Gazprom nastoji održavati financijsku stabilnost i mogućnost pokretanja novih razvojnih projekata, ali utjecaj Ukrajinske krize i pada vrijednosti ruskog rublja ostavlja posljedice, te se odražava na poslovanje tvrtke. Tvrtki pogoduje povoljan geografski položaja između Europe i Azije, te Europa predstavlja stalno Gazpromovo tržište. Tvrtka konstantno investira kako bi proširila svoj udio na tržištu ukapljenog prirodnog plina u svrhu povećanja prednosti nad konkurencijom. Gazpromov cilj je da postane vodeći u utrci između globalnih energetskih kompanija na način da razvija nova tržišta, diversifikacijom poslovnih aktivnosti te osiguranjem konstantne opskrbe proizvoda.

Ključne riječi: tvrtka Gazprom, prirodni plin, poslovna strategija, tržište

Diplomski rad sadrži: 50 stranica, 12 tablica, 20 slika

Jezik izvornika: hrvatski

Diplomski rad pohranjen: Knjižnica Rudarsko-geološko-naftnog fakulteta
Pierottijeva 6, Zagreb

Voditelj: Dr. sc. Igor Dekanić, redoviti profesor RGNF

Ocjenjivači: Dr. sc. Igor Dekanić, redoviti profesor RGNF
Dr. sc. Daria Karasalihović Sedlar, izvanredna profesorica RGNF
Dr. sc. Tomislav Kurevija, docent RGNF

Datum obrane: 24. rujna 2015.

University of Zagreb Master Thesis

Faculty of Mining, Geology and Petroleum Engineering

ANALYSIS OF GAZPROM COMPANY BUSINESS STRATEGY IN 2013./2015.

DINO ŽUNAC

Thesis completed in: University of Zagreb
Faculty of Mining, Geology and Petroleum Engineering
Department of Petroleum Engineering,
Pierottijeva 6, 10002 Zagreb

Abstract

This thesis analyses the business strategy of Gazprom Company in the period 2013./2015. with emphasis on the company's financial and operating results. Gazprom is a global vertically integrated energy company that greatly contributes to the rapid growth of the Russian economy with the aim of benefiting the whole of Russia. This thesis is focused on Gazprom's gas production, transportation network, storage and markets. In the challenging environment, Gazprom kept its financial stability and ability to run largescale projects. Economic and political factors became stronger in the second half of 2014, like political turmoil in Ukraine and economic sanctions imposed on Russia which led to an overall reduction in gas consumption and changes in bussines strategy. Due to the favorable geographical position between Europe and Asia, Europe has become a permanent market for Gazprom. Gazprom's goal is to become the leader in the race between global energy companies by developing new markets, diversifying business activities and ensuring a continuous supply of products.

Keywords: Gazprom company, natural gas, business strategy, market

Thesis contains: 50 pages, 12 tables, 20 figures.

Original in: Croatian

Thesis deposited in: Library of Faculty of Mining, Geology and Petroleum Engineering
Pierottijeva 6, Zagreb

Supervisor: PhD Igor Dekanić, Full Professor

Reviewers: PhD Igor Dekanić, Full Professor

PhD Daria Karasalihović Sedlar, Associate Professor

PhD Tomislav Kurevija, Assistant Professor

Date of defense: September 24, 2015.

SADRŽAJ:

1. UVOD 1
2. OPĆE INFORMACIJE O TVRTKI Gazprom 2
2.1. Povijest poslovanja tvrtke 2
2.2. Vlasnička struktura 4
2.3. Organizacija 4
2.3.1. Gazprom Neft 6
2.4. Istraživanje i proizvodnja 7
2.5. Transport plina i podzemna skladišta 7
2.6. Prerada ugljikovodika 8
3. POSLOVNA STRATEGIJA 9
4. TRENDOVI I RAZVOJ NAFTNIH I PLINSKIH TRŽIŠTA 10
4.1. Pad cijena nafte 10
4.2. Pad potražnje na plinskom tržištu 11
4.3. Pad potrošnje plina, i neovisni proizvođači na ruskom tržištu 15
4.4. Uloga UPP-a u Gazpromovoj izvoznoj politici 16
5. OPERATIVNI I FINANCIJSKI POKAZATELJI KROZ RAZDOBLJE 2013./2015. GODINE 17
5.1. Financijski rezultati 18
5.2. Rezerve 22
5.3. Istraživanje 24
5.4. Proizvodnja 25
5.5. Transport i skladištenje prirodnog plina 27
5.5.1. Ruska Federacija 27
5.5.2. Inozemstvo 28
6. MARKETING 29
6.1. Gazprom na domaćem ruskom tržištu 29
6.2. Inozemno tržište 33
6.2.1. Europsko tržište 36
6.3. Tržište zemalja bivšeg Sovjetskog Saveza 37
6.4. Prodaja naftnih derivata 39
7. RAZVOJNI PROJEKTI 41

7.1. Turski tok kao zamjena za Južni tok 42
7.2. Projekt poluotoka Yamal 44
7.3. Projekt „Power of Siberia“ 46
8. CIJENA NAFTE I SANKCIJE, TE NJIHOV UTJECAJ NA GAZPROM U RAZDOBLJU 2014./2015. GODINE 47
9. ZAKLJUČAK 48
10. LITERATURA 49

POPIS TABLICA:

Tablica 4-1. Dobava plina za Europu 13
Tablica 5-1. Financijski rezultati u 2013. i 2014. godini 18
Tablica 5-2. Cijene dionica Gazprom Grupe od 2011.-2014. godine 19
Tablica 5-3. Vrijednost imovine u proizvodnji plina, nafte i plinskog kondenzata 21
Tablica 5-4. Kapitalna ulaganja u proizvodnji plina, nafte i plinskog kondenzata 21
Tablica 5-5. Rezerve plina, plinskog kondenzata i nafte Gazprom Grupe 23
Tablica 5-6. Istraživanje u Rusiji i inozemstvu 24
Tablica 5-7. Proizvodnja prirodnog plina, nafte i plinskog kondenzata 25
Tablica 5-8. Udio proizvodnje Gazprom Grupe u zajedničkim ulaganjima 26
Tablica 6-1. Prodaja plina u Rusiji po sektorima u 2014. godini 31
Tablica 6-2. Prosječna prodajna cijena plina 33
Tablica 7-1. Procjena razvoja proizvodnje poluotoka Yamal i obližnjih odobalnih područja 44

POPIS SLIKA:

Slika 2-1. Kapitalizacija Gazprom Grupe kroz godine 6
Slika 4-1. Kretanje cijena Urals markera u 2014. godini 10
Slika 4-2. Prikaz vrijednosti ruskog rublja u odnosu na američki dolar u 2014. godini 11
Slika 4-3. Potrošnja i proizvodnja prirodnog plina europskih zemalja od 2005.-2014. godine 14
Slika 4-4. Prikaz cijena na europskim plinskim čvorištima 14
Slika 4-5. Potrošnja plina u Rusiji 15
Slika 4-6. Proizvodnja plina u Rusiji, 2009.-2014. godine 16
Slika 5-2. Stanje cijena dionica Gazproma na burzi u New Yorku 20
Slika 5-2. Stanje cijena dionica Gazproma na frankfurtskoj burzi 20
Slika 6-1. Gazpromova struktura prihoda od prodaje plina 30
Slika 6-2. Prodaja plina na ruskom tržištu, 2012.-2014. godine 31
Slika 6-3. Procjena isporuke plina ruskim potrošačima do 2030. godine 32
Slika 6-4. Prodaja prirodnog plina na inozemnom tržištu 34
Slika 6-5. Gazpromova prodaja prirodnog plina po zemljama na inozemnom tržištu 35
Slika 6-7. Udio Gazprom Grupe u europskoj potrošnji plina 37
Slika 6-8. Prodaja plina na tržištu bivšeg Sovjetskog saveza 38
Slika 6-9. Gazpromova prodaja plina po zemljama na tržištu bivšeg Sovjetskog Saveza 38
Slika 6-10. Prodaja naftnih derivata 39
Slika 7-1. Turski tok 43
Slika 7-2. Razvoj projekata na poluotoku Yamal 45

1. UVOD

U radu je prikazana poslovna strategija tvrtke Gazprom u razdoblju 2013./2015. godine. Tvrtka Gazprom globalna je energetska tvrtka. Glavne poslovne djelatnosti tvrtke su: geološka istraživanja, proizvodnja, transport, skladištenje, prerada i prodaja nafte i plina, prodaja plina za pogon vozila, kao i proizvodnja električne energije. Tvrtka Gazprom drži najveće rezerve prirodnog plina na svijetu. Udio tvrtke u globalnim rezervama plina čini 17% dok u Rusiji čini 72%, što predstavlja 12% globalne te 69% ruske proizvodnje prirodnog plina.

Naglasak je stavljen na operativne i financijske pokazatelje tvrtke u sektorima istraživanja i proizvodnje, transportu plina i podzemnom skladištenju plina, preradi ugljikovodika (poglavlje 5.), te stanju na tržištu u navedenom razdoblju (poglavlje 6.), budući da su isti neophodni za uspješno ostvarivanje ciljeva tvrtke. Gazprom održava financijsku stabilnost i mogućnost pokretanja novih razvojnih projekata, ali utjecaji poput ukrajinske krize i pada vrijednosti ruskog rublja ostavljaju posljedice, što se odražava na poslovanje tvrtke.

Tvrtka konstantno investira kako bi proširila svoj udio na tržištu ukapljenog prirodnog plina u svrhu povećanja prednosti nad konkurencijom, te joj pogoduje povoljan geografski položaj između Europe i Azije. Gazpromov cilj je da postane vodeći u utrci između globalnih energetskih kompanija na način da razvija nova tržišta, diversifikacijom poslovnih aktivnosti te osiguranjem konstantne opskrbe proizvoda.

Trenutno, tvrtka aktivno provodi velike projekte kojima je cilj iskorištavanje plinskih resursa poluotoka Yamal, Arktičkog pojasa, istočnog Sibira i Dalekog istoka, kao i istraživanja i proizvodnju ugljikovodika u inozemstvu. Neki od značajnijih projekata, opisani su na kraju rada.

Rad također uključuje informacije o organizaciji tvrtke, njenu poslovnu strategiju i ulogu u svijetu, zatim utjecaj cijena nafte i sankcija na poslovanje tvrtke, te opis i stanje glavnih tržišta na kojima je Gazprom aktivan sudionik. Spomenuto je prikazano većim naglaskom na poslovanje zadnjih nekoliko godina, a posebno na razdoblje od 2013. do 2015. godine.

2. OPĆE INFORMACIJE O TVRTKI GAZPROM

U nastavku je prikazana povijest, te organizacija Gazprom Grupe, osnovni podaci o poslovanju po sektorima, te uloga tvrtke u svijetu.

2.1. Povijest poslovanja tvrtke

Sovjetski Savez je za vrijeme Drugog svjetskog rata stvorio plinsku industriju. Godine 1965. u sklopu Ministarstva plinske industrije je bilo istraživanje, razvoj i distribucija plina. Otkrivene su velike rezerve prirodnog plina na području Sibira i Urala, što je bila osnova da Sovjetski Savez postane jedan od najvećih svjetskih proizvođača plina.

Gazprom je nastao 1989. godine, kada je sovjetsko Ministarstvo plinske industrije pretvoreno u državnu korporaciju Gazprom, zadržavši svu imovinu.

Kada se raspao Sovjetski Savez krajem 1991. godine, imovina bivše države iz plinskog sektora prebačena je u novoosnovane nacionalne tvrtke, kao što su Ukrgazprom i Turkmengazprom. Gazprom je zadržao imovinu na teritoriju Rusije, i bio u mogućnosti osigurati monopol u plinskom sektoru. Imovina u naftnoj industriji, je druge strane bila podijeljena između nekoliko tvrtki.

Politički utjecaj Gazproma značajno se povećao, nakon što je novi ruski predsjednik Boris Jeljcin imenovao dosadašnjeg predsjednika Gazproma Viktora Chernomydina za novog premijera u prosincu 1992. godine

Nova vlada je ubrzo krenula u ekonomske reforme, te počela privatizirati Gazprom. Nakon uredbe predsjednika Ruske Federacije, 5. studenog 1992. godine i zaključka Vlade Rusije, 17. veljače 1993. godine, organizacija postaje dioničko društvo, te distribuira dionice po metodi kupona: svaki ruski građanin je dobio bonove za kupnju dionica nekad državne tvrtke. Do 1994. godine, 33% dionica Gazproma kupilo je 747,000 građana. 15% dionica također je kupljeno i dodijeljeno radnicima Gazproma. Država zadržava 40% dionica, ali je iznos postupno smanjen na 38%. Trgovanje dionicama Gazproma je teško regulirati, te je strancima zabranjeno posjedovanje više od 9% dionica.

Kao premijer Rusije, Chernomyrdin ima bolji uvid u stanje tvrtke, te ubrzo uviđa da država površno regulira Gazprom. Tvrtka izbjegava porez, te država dobiva malo novca u obliku dividendi. Uprava i članovi nadzornog odbora pokrenuli su tada veliku imovinsku istragu, u kojoj je otkriveno da su glavni rukovodioci premijer Chernomyrdin i direktor Gazproma Rem Viakhirev, koji su podijelili imovinu među sobom i svojom rodbinom, tako da se novac prebacivao u tvrtku Itera, koja je u stvari služila samo za razmjenu novca. U ožujku 1998. godine, zbog razloga koji „navodno" nije povezan sa Gazpromom, Jeljcin daje otkaz Chernomyrdinu koji se tada mogao vratiti u tvrtku Gazprom na mjesto predsjednika Upravnog odbora.

Situacija se naglo promijenila u lipnju 2000. godine, kada je Vladimir Putin postao predsjednik Rusije. Putin je pokrenuo kampanju protiv oligarha. Svojom politikom ojačao je državne kontrole u strateškim tvrtkama, te započeo zaustavljati pronevjeru državne imovine. Nakon dolaska na vlast, Putin je odmah smijenio Chernomyrdina s mjesta predsjednika Uprave, te iskoristio dionice u vlasništvu države za glasovanje protiv Vyakhireva. Njih dvojica zamijenjeni su Dmitrijem Medvedevim i Aleksejem Millerom, koji su prethodno radili s Putinom u Sankt Peterburgu. Milleru i Medvedevu dodijeljeni su zadaci zaustavljanja pronevjere imovine i povrata izgubljenog novca. Uskraćujući tvrtki Itera pristup Gazpromovim cjevovodima, Itera je prisiljena proglasiti stečaj. Kao rezultat, uprava tvrtke Itera bila je prisiljena vratiti imovinu tvrtki Gazprom.

U lipnju 2005. godine, Gazprombank, Gazpromivest Holding, Gazfond i Gazprom Finance BV, podružnice Gazproma, pristale su prodati udio od 10,7399%, tvrtki Rosneftgaz koja je u državnom vlasništvu, za 7 milijardi američkih dolara.

Pošto je ruska država stekla kontrolni udio, to je uklonilo ograničenje od 20% za inozemna ulaganja u Gazpromu, te je tvrtka postala potpuno otvorena za strane investitore.

Dana 4. rujna 2012. godine, Europska komisija je priopćila da je pokrenula slučaj u vezi monopola protiv Gazproma. Sa sjedištem u Bruxellesu povjerenstvo za tržišno natjecanje otvorilo je formalnu pravnu istragu na temelju „zabrinutosti" da Gazprom zloupotrebljava svoju dominantnu tržišnu poziciju u Europi (Gazprom 2014a).

2.2. Vlasnička struktura

Gazprom je najveće dioničko društvo u Ruskoj Federaciji. Ukupan broj dioničara u Rusiji i inozemstvu je preko 500 000. Vlada Ruske Federacije kontrolira više od 50% dionica Društva, u čijem su vlasništvu i tvrtke OAO Rosneftegaz i OAO Rosgazifikatsiya (tablica 2-1.).

Tablica 2-1. Vlasnička struktura tvrtke Gazprom (Gazprom 2015a)

Vlasnička struktura tvrtke Gazprom, 31.12.2014.	
	Udio (%)
Ruska Federacija	38,37
OAO Rosneftegaz	10,97
OAO Rosgazifikatsiya	0,89
ADR vlasnici	28,05
Ostala registrirana društva i osobe	21,72

Gazpromovim dionicama se trguje na burzi u Moskvi (engl. Moscow Interbank Currency Exchange) i New Yorku, kao i na Londonskoj, Berlinskoj i Frankfurtskoj burzi, u obliku američkih depozitnih priznanica (engl. American Depositary Receipt - ADR) koje omogućavaju trgovanje dionicama Gazproma na svjetskim burzama. Američke depozitne priznanice su dokaz vlasništva nad Gazpromovim dionicama, te predstavljaju dvije redovne dionice.

2.3. Organizacija

Kao vertikalno integrirana energetska tvrtka, Gazprom Grupa sastoji se od matičnog društva OAO Gazprom i njenih specijaliziranih podružnica čija je uloga proizvodnja i transport nafte i plina, prerada ugljikovodika, marketing, podzemno skladištenje plina, proizvodnja toplinske i električne energije, prodaja, kao i druge aktivnosti, uključujući praćenje sustava plinovoda, nabavku opreme i popravaka, te obradu informacija. Većinski vlasnik Grupe je ruska vlada (50,01%). Glavna podružnica je tvrtka

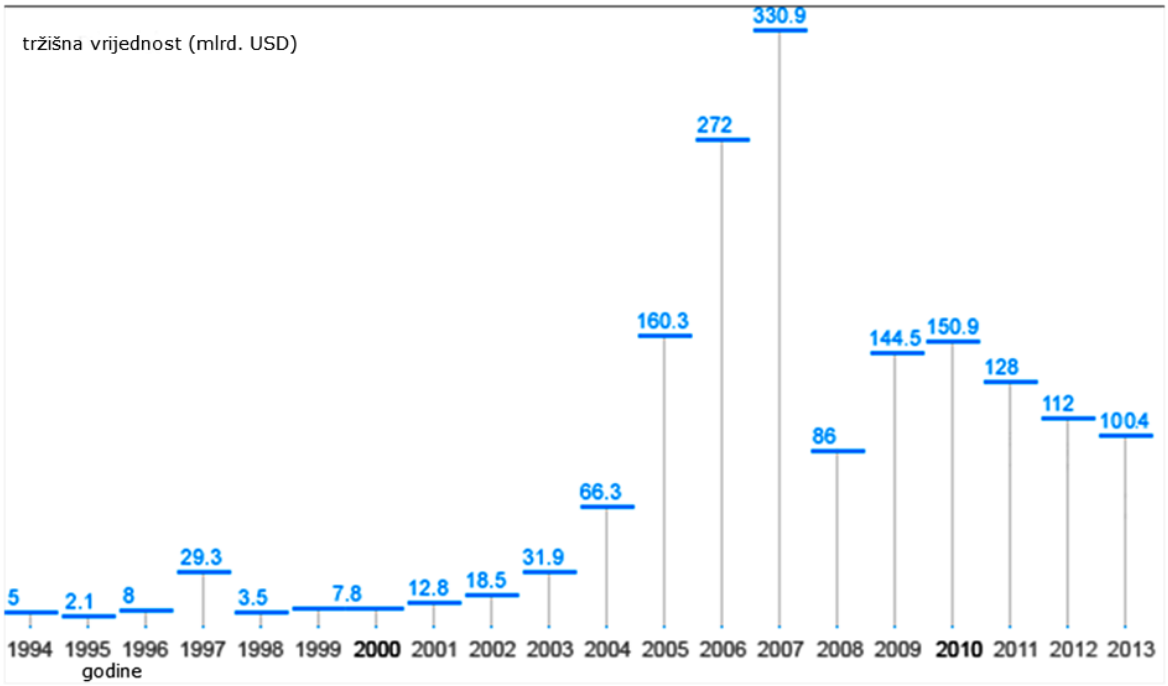
Gazprom Neft koja spada među pet najvećih ruskih proizvođača nafte, te je ukratko opisana u nastavku.

Gazpromove aktivnosti uključuju 16 zemalja:

- Afrika: Alžir, Libija, Nigerija
- Latinska Amerika: Bolivija, Venezuela
- Azija: India, Vijetnam, Bangladeš, Šri Lanka, Mijanmar
- Europa i Euroazija: Velika Britanija, Njemačka, Uzbekistan, Tadžikistan, Kirgistan, Turkmenistan.

Gazprom je najveći eksploatator prirodnog plina na svijetu i jedna od najvećih tvrtki na svijetu (Gazprom 2015a). Tržišna kapitalizacija Gazproma na kraju 2013. godine iznosila je oko 100 milijardi američkih dolara (slika 2-1.), s time da je u 2014. iznosila 54,8 milijarde (45% manje), te je primjetan postepeni pad tijekom zadnjih nekoliko godina.

Gazprom je jedini proizvođač i izvoznik ukapljenog prirodnog plina (UPP) u Rusiji, te je najveći vlasnik u sektoru proizvodnje energije u zemlji, sa 17% ukupne instalirane snage u nacionalnom energetskom sustavu.

Slika 2-1. Kapitalizacija Gazprom Grupe kroz godine (Gazprom 2015c)

2.3.1. Gazprom Neft

Gazprom Neft (bivši Sibneft) četvrti je po veličini proizvođač nafte u Rusiji i treći po količini obrađene nafte. Tvrtka je podružnica Gazproma, koji je vlasnik oko 96% dionica. Do kraja 2013. godine, Gazprom Neft čini 10% proizvodnje nafte i plina te 14,6% prerade nafte u Rusiji. Opseg proizvodnje nafte i plina u 2013. godini povećan je za 4,3% u usporedbi s 2012. godinom, prerada nafte je porasla za 7%, prihodi do 19,5% i neto dobit se povećao za 7,7%. Tvrtka posjeduje oko 1100 benzinskih postaja u Rusiji pod nazivom „Gazpromneft“. Ukupno, tvrtka posjeduje maloprodajnu mrežu sa više od 1600 benzinskih postaja, uključujući postaje u Tadžikistanu, Kazahstanu, Kirgistanu, Bjelorusiji, Ukrajini i Srbiji (Gazprom Neft 2015).

2.4. Istraživanje i proizvodnja

Gazprom je svjetski lider prema rezervama i proizvodnji prirodnog plina. Prema Gazpromovim podacima (Gazprom 2015b) tvrtka posjeduje:

- 17% svjetskih rezervi prirodnog plina;
- 72% ruskih rezervi prirodnog plina;
- 12% svjetske proizvodnje prirodnog plina;
- 69% ruske proizvodnje prirodnog plina;
- 9% ruske proizvodnje nafte i plinskog kondenzata.
- 1,86 - stupanj nadomještanja rezervi prirodnog plina (engl. gas reserve replacement ratio)
- 3,0 - stupanj nadomještanja rezervi sirove nafte i plinskog kondenzata (engl. crude oil and gas condensate replacement ratio)

2.5. Transport plina i podzemna skladišta

Gazprom je vlasnik i upravlja najvećim svjetskim plinskim transportnim sustavom, te dobro razvijenom mrežom podzemnih skladišta prirodnog plina u Rusiji, s pristupom inozemnim skladištima.

Gazprom:

- ima 170 700 km mreže transportnih plinovoda u Rusiji;
- transportirao je $627{,}5\times10^{9}$ m^3 prirodnog plina u ruskoj mreži transportnih plinovoda;
- ima $71{,}1\times10^{9}$ m^3 ukupnog kapaciteta u 26 podzemnih skladišta prirodnog plina u Rusiji;
- ima $5{,}4\times10^{9}$ m^3 dostupnog kapaciteta u skladištima prirodnog plina u Europi.

2.6. Prerada ugljikovodika

Oko polovica ukupne prerade plina u Rusiji otpada na tvrtku Gazprom, koja je lider među ruskim tvrtkama koje se bave preradom sirove nafte i plinskog kondenzata (19% od ukupne prerade ruske nafte i plinskog kondenzata).

3. POSLOVNA STRATEGIJA

Tvrtka Gazprom svoju misiju vidi u pouzdanoj, učinkovitoj i ravnotežnoj opskrbi prirodnog plina i drugih energetskih resursa, te njihovih derivata potrošačima.

Strateški cilj tvrtke je postati lider među globalnim energetskim tvrtkama diversifikacijom prodajnih tržišta, osiguravanjem pouzdane opskrbe, poboljšanjem rezultata i korištenjem kapaciteta istraživanja i razvoja (OAO Gazprom 2013).

Gazprom je jedinstvena tvrtka jer je istodobno energetski proizvođač i dobavljač te posjeduje velike zalihe prirodnih resursa i razvijenu plinsku infrastrukturu. Zbog geografskog položaja Rusije, tvrtka ima potencijal da postane energetska poveznica između europskog i azijskog tržišta, opskrbljujući ih vlastitim prirodnim plinom, te omogućava usluge transporta plina za ostale proizvođače u Ruskoj Federaciji. To unaprijed određuje suštinu poslovne strategije tvrtke u njenim ključnim poslovnim područjima.

Gazpromova planirana struktura proizvodnje plina u Rusiji za razdoblje do 2030. godine, neće se spuštati ispod 73%, ukoliko će tvrtka ostvarivati spomenute strateške ciljeve, dok će preostalih potencijalnih 27% otpasti na nezavisne proizvođače plina. Drugim riječima, za razliku od 2010. godine, u kojoj je udio proizvodnje plina bio 78%, Gazprom predviđa mogući pad proizvodnje plina na domaćem tržištu do 2030. godine za 5%.

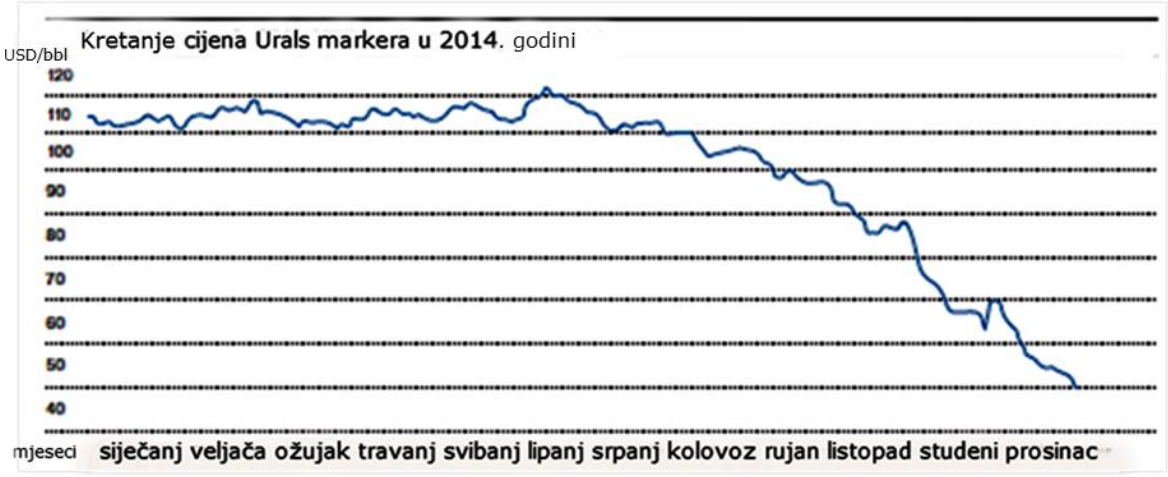
4. TRENDOVI I RAZVOJ NAFTNIH I PLINSKIH TRŽIŠTA

U izazovnom okruženju, Gazprom je zadržao financijsku stabilnost i mogućnost za pokretanje novih razvojnih projekata.

4.1. Pad cijena nafte

Na poslovanje Grupe utječe cijena sirove nafte, kako na domaćem, tako i na stranom tržištu. Cijene nafte naglo su počele padati u drugoj polovici 2014. godine, te je prodajna cijena markera Brent i Urals pala za oko 50% u odnosu na siječanj 2014. godine.

2014. cijena Urals markera fluktuirala je između 53,4-112,4 USD/bbl sa smanjenjem od 51% i cijenom od 53,4 USD/bbl na kraju godine (slika 4-1.), što je bilo 18% manje od prosječne godišnje vrijednosti cijena.

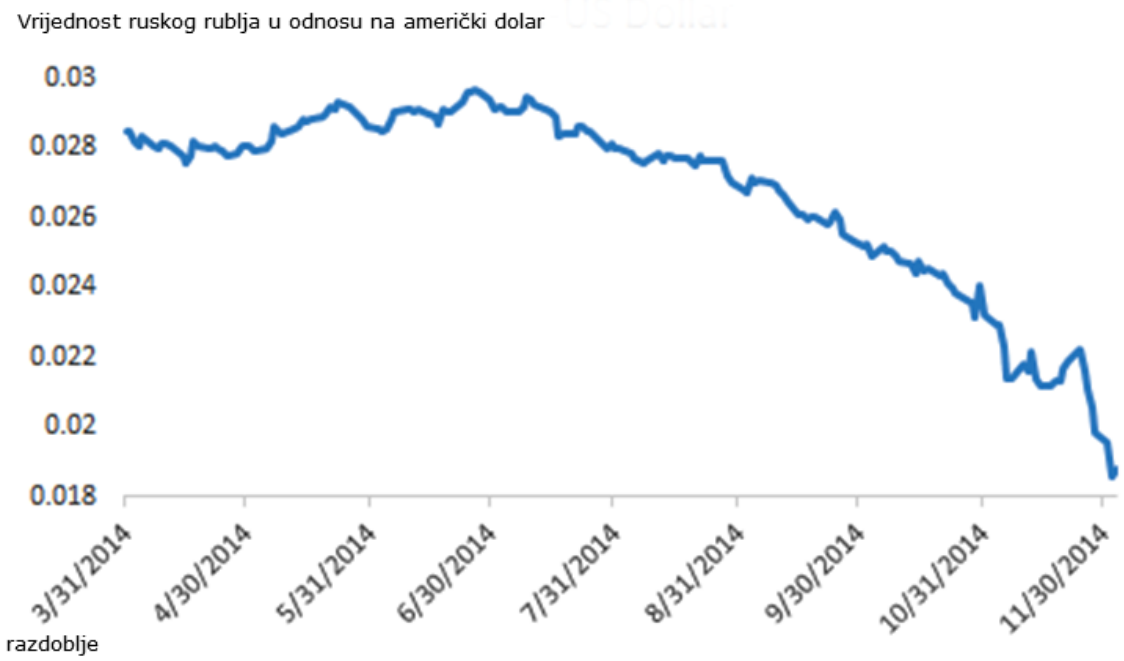
Slika 4-1. Kretanje cijena Urals markera u 2014. godini (OAO Gazprom 2014a)

Uzroci naglog pada cijena su mnogobrojni od kojih su najznačajniji:

- usporavanje rasta potrošnje nafte uzrokovanog gospodarskom krizom u Kini, koja je glavni pokretač rasta potrošnje nafte u posljednjih nekoliko godina;
- povećana proizvodnja nafte i smanjeni uvoz nafte i naftnih derivata od strane SAD-a;
- rast proizvodnje nafte u Iraku i Libiji;

- Saudijska Arabija nije pristala smanjiti proizvodnju kako bi cijene nafte ostale visoke;
- usporavanje globalnog gospodarskog rasta od sredine 2014. godine;
- smanjivanje potrošnje plina i razvoj hibridnog modela određivanja cijena na europskom tržištu.

Iako na cijenu utječu i promjene u globalnim cijenama energenata, na Ruskom tržištu na cijenu nafte i plinskog kondenzata utječu i specifični uvjeti unutar same države, kao što je omjer ponude i potražnje u određenom periodu, obnavljenje rafinerija, kretanje cijena naftnih derivata na tržištu, te devizni tečaj ruskog rublja koji je značajno oslabio u odnosu na američki dolar u 2014. godini, što je prikazano na slici 4-2. (Bloomberg 2015)

Slika 4-2. Prikaz vrijednosti ruskog rublja u odnosu na američki dolar u 2014. godini (Bloomberg 2015)

4.2. Pad potražnje na plinskom tržištu

Europa, jedno od Gazpromova tri glavna plinska tržišta, je zabilježila znatan pad potražnje u 2014. godini. Prema podacima, potrošnja europskih zemalja iznosi 486×10^9 m^3

plina, tj. $54{,}3\times10^9$ m^3 manje nego 2013. godini, što je smanjenje od 10,1%. Uzroci smanjenja su:

- promjena strukture potrošnje i povećani utjecaj meteoroloških čimbenika;
- zamjena prirodnog plina ugljenom u proizvodnji električne energije;
- politika EU usmjerena promoviranju energetskih ušteda, te podupiranje projekata obnovljivih izvora energije.

To dramatično smanjenje potražnje uglavnom je potaknuto neobično toplom zimom 2013./2014. godine i blagim vremenom u 2014. godini. Trenutno, Europa koristi plin pretežito u stambenom i komunalnom sektoru. Između 2009. i 2014. godine udio u potrošnji prirodnog plina porastao je s 39,0% na 41,9%. Strukturne promjene u potražnji imaju značajan utjecaj na volumen potrošnje plina. Upotreba plina kao izvora energije u proizvodnji električne energije je smanjena, te je potrošnja plina pala sa 33,4% u 2009. godini do 25,3% u 2014. godini.

Rast potrošnje ugljena i povećana zamjena plina ugljenom u europskom energetskom sektoru nakon 2011. bila je najvećim dijelom potaknuta padom cijena ugljena zbog prekomjerne opskrbe ugljenom čije su količine akumulirane na svjetskom tržištu tijekom prethodnih godina (Energetika Marketing, 2015).

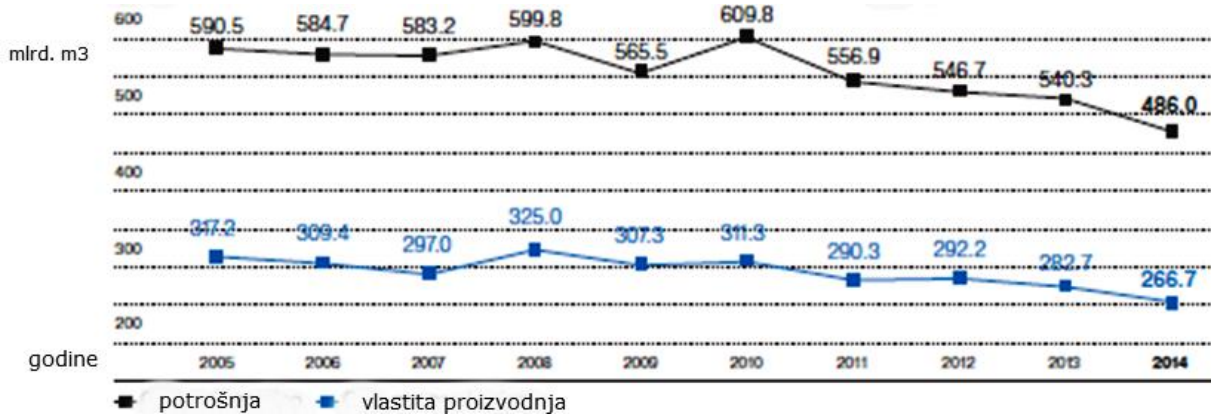
U pokušaju da diverzificiraju ponudu mnoge europske zemlje dosljedno slijede politiku promicanja tehnologija za obnovljive izvore energije, uključujući i državne subvencije. Ekonomski i industrijski rast, tek je malo iznad nule, ponekad i negativan, gotovo u svim većim europskim zemljama u 2014. godini, te su samo Turska i Velika Britanija imale pozitivan rast. Industrija kao cjelina nije imala utjecaja na potrošnju plina u promatranom razdoblju.

Udio ruskog plina u europskoj potrošnji, uključujući i Tursku, bio je 30,2%, a uvoz 64,1%, u skladu sa prethodnom 2013. godinom. U tablici 4-1. uočava se postepeni pad izvoza plina.

Tablica 4-1. Dobava plina za Europu (OAO Gazprom 2014a)

	2010	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Glavni dobavljači plina za Europu, $10^9 m^3$					
Gazprom	138,6	150,0	138,8	161,5	146,6
Alžir	57,3	52,4	46,5	36,6	31,7
Libija	10,3	2,5	6,7	5,7	6,5
Katar	32,9	43,9	31,3	24,4	23,7
Nigerija	13,5	18,1	12,1	7,0	6,0
Izvoz glavnih europskih proizvođača, $10^9 m^3$					
Norveška	115,4	109,4	121,4	114,7	116,8
Nizozemska	76,5	72,9	72,6	77,7	63,1
Velika Britanija	64,5	51,1	43,8	41,2	41,2
Ostali	100,8	56,6	73,5	71,5	50,4
Ukupno	**609,8**	**556,9**	**546,7**	**540,3**	**486,0**

Proizvodnja plina europskih zemalja pala je za 16 x 10^9 m^3 (slika 4-3.) te iznosila 266,7 x $10^9 m^3$, što je 5,6% manje u odnosu na prethodnu godinu. Nizozemska je zabilježila veći pad zbog politike vlade koja zagovara očuvanje prirodnih resursa. Pad proizvodnje je iznosio 14,6 x $10^9 m^3$.

Slika 4-3. Potrošnja i proizvodnja prirodnog plina europskih zemalja od 2005.-2014. godine (Gazprom 2014a)

Pad cijena naftnih proizvoda praćen je padom cijena plina na Europskim plinskim čvorištima. Tako je 2014., prosječna godišnja cijena na nizozemskom TTF-u (engl. Title Transfer Facility) pala za 17,9%, te na njemačkom NCG-u (engl. Net Connect Germany) 17,6% (slika 4-4.)

Slika 4-4. Prikaz cijena na europskim plinskim čvorištima (OAO Gazprom 2014a)

Europa danas koristi hibridni model određivanja cijena kako bi se cijene plina na plinskim čvorištima mogle koristiti kao standard za cijenu plina u industriji i širokoj potrošnji. Trgovinska čvorišta mjesta su trgovanja plinom putem terminskih ugovora, koji predstavljaju ugovor o kupoprodaji u nekom trenutku u budućnosti, ili putem spot tržišta, koje predstavlja jednokratnu i kratkoročnu transakciju kupnje plina.

S razvojem trgovinskih čvorišta, veleprodajne cijene počele su slijediti krivulju ponude i potražnje, iako one nikada ne odražavaju stvarno stanje na europskom tržištu plina, jer i dalje ovise o cijenama u dugoročnim ugovorima. Sve dok takva ovisnost i dalje

postoji, cijene u dugoročnim ugovorima će i dalje biti ograničenje za cijene na tržištu zbog njihovog velikog volumena na europskom tržištu plina. Čvrste dugoročne ugovorene obveze prema dobavljačima zapravo su mnogo veće od sadašnje potrošnje plina, budući da su potpisani prije početka ekonomske krize 2008., kada se pretpostavljalo konstantno povećanje potrošnje.

4.3. Pad potrošnje plina, i neovisni proizvođači na ruskom tržištu

Ukupna potrošnja prirodnog plina u Rusiji u 2014. godini bila je 458,4 milijarde m^3 (slika 4-5.), što je pad od 1% na godišnjoj razini, s time da su klimatski uvjeti ključni faktori pada. Gotovo tijekom čitave 2014. godine, prosječna mjesečna temperatura u znatnoj je mjeri nadmašila prosječne temperature mnogo godina ranije.

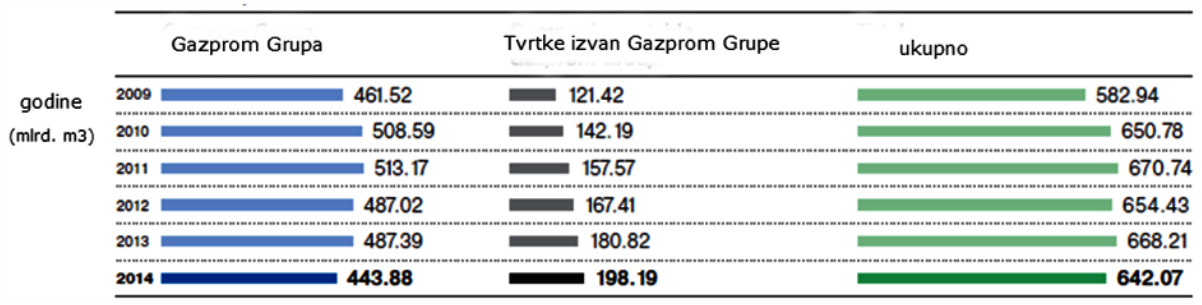

Slika 4-5. Potrošnja plina u Rusiji (Gazprom 2014a)

Ekonomski i politički faktori postali su značajniji u drugoj polovici 2014. Svježi val financijske krize pokrenuo je i ubrzao politička previranja u Ukrajini, Rusiji su nametnute ekonomske sankcije koje su dovele do ukupnog smanjenja potrošnje plina u većini sektora koji su ovisini o plinu, odnosno u energetici, industriji cementa, metalurgiji i industriji proizvodnje poljoprivrednih sredstava.

Gazprom je najveći proizvođač prirodnog plina na ruskom tržištu. Također postoji određeni broj neovisnih tvrtki koje su aktivne izvan jedinstvenog sustava opskrbe plinom, na kojem je Gazprom vodeći. Tako su uslijed pada potrošnje, neovisne tvrtke izvan Gazprom Grupe, poput Novateka i Rosnefta povećale zalihe i proizvodnju (slika 4-6.) za 12,9% na godišnjoj razini, te su činili 84% opskrbe od strane neovisnih proizvođača. Neovisni proizvođači plina imaju značajnu prednost pred Gazpromom na domaćem tržištu

jer nude plin po nižoj cijeni od regulirane, što dovodi do većeg broja potrošača s kojima potpisuju ugovore.

Slika 4-6. Proizvodnja plina u Rusiji, 2009.-2014. godine (Gazprom 2014a)

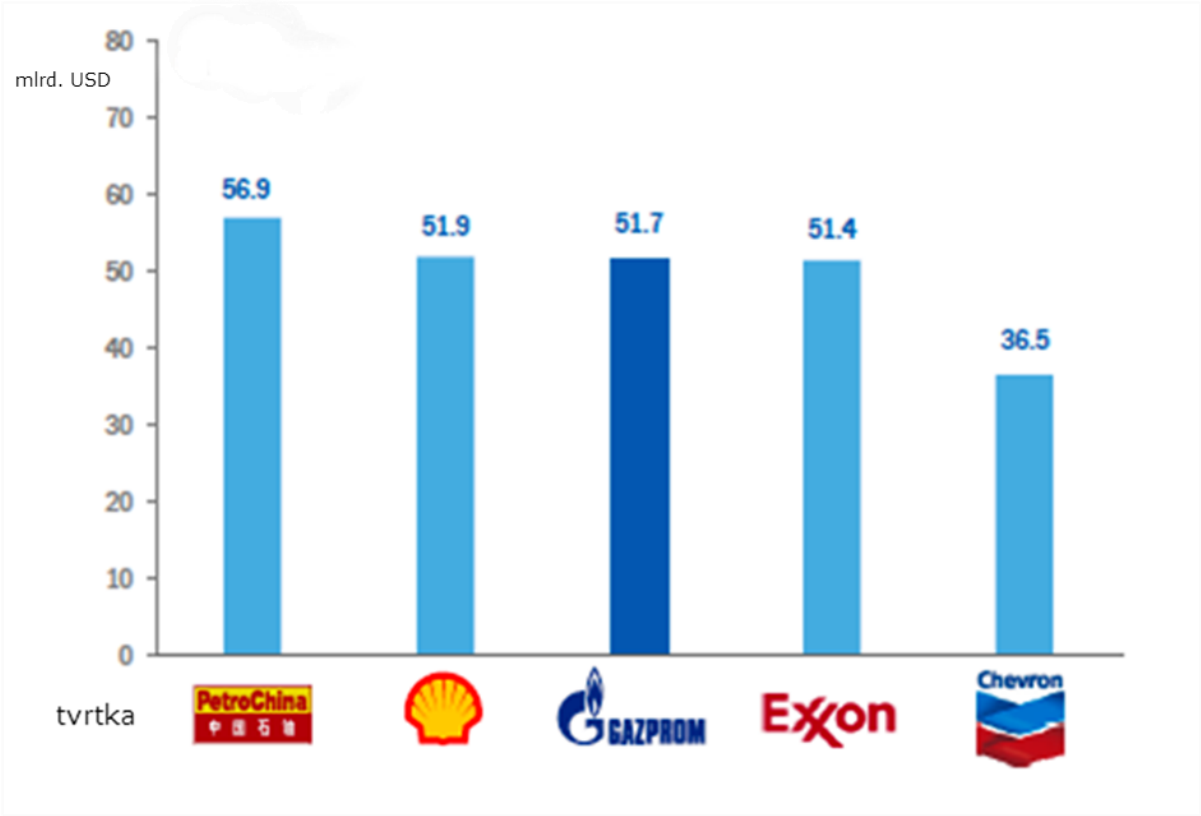
4.4. Uloga UPP-a u Gazpromovoj izvoznoj politici

Globalna potrošnja plina raste u prosjeku za 2,6% godišnje. Glavninu rasta čini ukapljeni prirodni plin. Isporuke ukapljenog prirodnog plina nude prednost na tržištu u smislu da nema ograničenja s obzirom na geografski položaj, te sukladno s tim Gazprom razvija strategiju razvitka svoje prisutnosti na tržištu UPP-a, izgradnjom novih UPP terminala. Gazprom posjeduje UPP terminal u pogonu (Sakhalin-2) te dva UPP terminala koji su u fazi izgradnje (Baltic UPP, Vladivostok UPP).

U 2014. volumen prodaje znatno je porastao u odnosu na 2013., i to sa 2 na 4,5 milijardi m^3. U 2014. UPP je isporučen na azijsko-pacifičkom tržištu (prvenstveno u Japanu i Južnoj Koreji), kao i do Argentine i Kuvajta. Ukupni volumen UPP prodaje iznosio je 13,1 milijuna tona (17,5 milijardi m^3) između 2005. i 2014. godine. U 2013. godini eksploatacija plina iz šejlova je manja od 1 milijarde m^3, a planirano je povećati proizvodnju do kraja 2030. godine u rasponu od 5 do 60 milijardi m^3 (Medvedev 2012).

5. OPERATIVNI I FINANCIJSKI POKAZATELJI KROZ RAZDOBLJE 2013./2015. GODINE

Slika 5-1. Pokazuje 5 najuspješnijih tvrtki u svijetu u naftnom poslovanju prema bruto dobiti bez amortizacije (engl. EBITDA) u 2014. godini.

Slika 5-1. Pet najuspješnijih tvrtki u naftnom poslovanju prema bruto dobiti bez amortizacije (engl. EBITDA) u 2014. godini (Gazprom 2014b)

5.1. Financijski rezultati

Financijski rezultati tvrtke Gazprom kroz razdoblje 2013./2015. prikazani su u nastavku.

Tablica 5-1. Financijski rezultati u 2013. i 2014. godini (OAO Gazprom 2014a)

Financijski rezultati (10^6 RUB)	**31.12.2014.**	**31.12.2013.**	**Promjena, %**
Prodaja	5 589 811	5 249 965	-6,5
Operativni profit	1 310 424	1 587 209	-17,4
Godišnji prihod vlasnika dionica	159 004	1 139 261	-86,0
Bruto dobit bez amortizacije	1 962 558	2 009 475	-2,3
Bilanca (10^6 RUB)			
Ukupno zaduženje	2 688 824	1 801 928	49,2
Neto zaduženje	1 650 633	1 112 798	48,3
Ukupna imovina	15 177 470	13 436 236	13,0
Vlasnički (dionički) kapital	10 120 021	9 634 354	5,0

Godišnji prihod koji se pripisuje vlasnicima dionica smanjio se za 980,257 milijuna RUB, odnosno 86% (tablica 5-1.), te je iznosio 159,004 milijuna RUB u 2014. godini (s 20 milijardi dolara u 2013. na 3 milijarde u 2014.), uglavnom zbog sljedećih razloga:

- povećanja tečajne razlike troškova zbog aprecijacije američkog dolara i eura u odnosu na ruski rubalj;
- ukrajinskog sukoba;
- povećanja naknada za umanjenu vrijednost od strane ukrajinskog Naftogaza i moldovskog Moldavagaza.

Ukupna operativna dobit smanjena je za 276 785 milijuna RUB, odnosno 17%. Ukupna prodaja (bez PDV-a, trošarina i carina) povećana je za 339 846 milijuna RUB ili 6,5%, na 5 589 811 milijuna RUB u 2014. godini, u odnosu na prethodnu . Omjer ukupnog zaduženja i vlasničkog kapitala je značajno veći (42%) u 2014. godini (OAO Gazprom 2014a).

U tablici 5-2. prikazan je postepeni pad cijena dionica Gazprom Grupe od 2011.-2014. godine.

Tablica 5-2. Cijene dionica Gazprom Grupe od 2011.-2014. godine (Gazprom 2015a)

Cijena dionice u RUB	**2011.**	**2012.**	**2013.**	**2014.**
Na kraju godine	171,37	143,91	138,75	130,31
Minimum	143,03	137,18	107,17	117,87
Maksimum	243,93	199,69	158,00	153,25

Niska cijena nafte i slabi rubalj nisu jedini problemi s kojima je Gazprom suočen. Europska unija pokrenula je protiv energetskog diva tužbu zbog narušavanja tržišnog natjecanja, u kojoj se Gazprom optužuje za korištenje dominantne pozicije za manipuliranje cijenama plina u Europi. Europa je ključno tržište Gazproma, ali odnosi su narušeni zbog ruske umješanosti u sukob u Ukrajini. EU oko trećinu prirodnog plina kupuje od Gazproma, a 15% plina prema Europi ide preko Ukrajine. EU već duže vrijeme radi na smanjenju ovisnosti o ruskom plinu diverzifikacijom izvora ponude i zamjenom prirodnog plina za ukapljeni.

Kako su rezultati bili u granicama očekivanog, cijena dionica Gazproma ostala je stabilna u 2015. i zabilježila rast od 0,8%.

Na slici 5-2. prikazano je stanje kretanja cijena dionica Gazproma na burzi u New Yorku, te stanje na frankfurtskoj burzi (slika 5-3.) u razdoblju 2014./2015. Na oba grafa možemo uočiti znatan pad cijena dionica u navedenom razdoblju, s čak 7,437 USD na 3,817 USD na američkoj burzi (www.bloomberg.com), te slično stanje na frankfurtskoj burzi, što je jasan pokazatelj da pad tečaja rublja u odnosu na dolar i euro, i pad cijene nafte, imaju znatan utjecaj na vrijednost dionica Gazproma (Boerse-frankfurt 2015).

Slika 5-2. Stanje cijena dionica Gazproma na burzi u New Yorku (Bloomberg 2015)

Slika 5-2. Stanje cijena dionica Gazproma na frankfurtskoj burzi (Boerse-frankfurt 2015)

Tablica 5-3. Vrijednost imovine u proizvodnji plina, nafte i plinskog kondenzata (OAO Gazprom 2014b)

	31.12.2014.	**31.12.2013.**
Proizvodnja plina		
Vrijednost imovine (10^6RUB)	2 276 369	2 051 204
Udio u ukupnoj imovini Grupe, %	15,3	15,6
Proizvodnja nafte i plinskog kondenzata		
Vrijednost imovine (10^6 RUB)	1 896 609	1 585 429
Udio u ukupnoj imovini Grupe, %	12,8	12,1

Iz tablica 5-3. i 5-4. možemo vidjeti da se vrijednost imovine i kapitalna ulaganja u proizvodnji plina, nafte i plinskog kondenzata, kao i njihov udio u Grupi nisu značajnije promijenili.

Tablica 5-4. Kapitalna ulaganja u proizvodnji plina, nafte i plinskog kondenzata (OAO Gazprom 2014a)

	31.12.2014.	**31.12.2013.**
Proizvodnja plina		
Kapitalna ulaganja (10^6RUB)	254 881	257 407
Udio u ukupnim ulaganjima Grupe, %	20,9	21,2
Proizvodnja nafte i plinskog kondenzata		
Kapitalna ulaganja (10^6RUB)	227 421	223 557
Udio u ukupnim ulaganjima Grupe, %	18,6	18,4

5.2. Rezerve

Prema reviziji rezervi ugljikovodika Gazprom Grupe prema PRMS (engl. Petroleum Resources Management System) standardu DeGolyera i MacNaughtona, od 31. prosinca 2014. dokazane i vjerojatne rezerve ugljikovodika Grupe (uključujući i udio u rezervama subjekata s kojima Gazprom ima zajednička ulaganja) su $21{,}2\times10^{9}$toe. Sadašnja vrijednost rezervi ugljikovodika se procjenjuje na 316,3 milijarde dolara. Procjena pokriva 94% prirodnog plina, 92% plinskog kondenzata i 91% naftnih rezervi Gazprom Grupe prema klasifikaciji ABC_1.

ABC_1 klasifikacija ugljikovodika koja je prihvaćena u Rusiji, temelji se na geološkim podacima i procjeni trenutnih rezervi ugljikovodika u geološkim formacijama. Standard uključuje ne samo vjerojatnost prisustva ugljikovodika u geološkoj formaciji, već i ekonomsku isplativost pridobivanja ugljikovodika, koja se temelji na procjeni troškova istraživanja i bušenja na određenom području, operativnim troškovima proizvodnje, transporta, poreza i trenutnih prodajnih cijena ugljikovodika.

Tablica 5-5. pokazuje dokazane i vjerojatne rezerve Gazprom Grupe (uključujući i udio u rezervama subjekata s kojima Gazprom ima zajednička ulaganja).

Tablica 5-5. Rezerve plina, plinskog kondenzata i nafte Gazprom Grupe (OAO Gazprom 2014a)

	31.12.2014.	**31.12.2013.**
Rezerve plina		
Dokazane, $10^9 m^3$	18 894,76	18 939,34
Potencijalne, $10^9 m^3$	4 615,98	4 325,19
Dokazane i potencijalne, $10^9 m^3$	23 510,74	23 264,53
Rezerve plinskog kondenzata		
Dokazane, 10^9kg	642,28	638,77
Potencijalne, 10^9kg	206,33	193,62
Dokazane i potencijalne, 10^9kg	848,61	832,38
Rezerve nafte		
Dokazane, 10^9kg	830,49	834,80
Potencijalne, 10^9kg	543,89	572,40
Dokazane i potencijalne, 10^9kg	1,374,38	1,407,20
Ukupne rezerve		
Dokazane, 10^9 toe	16,8	16,9
Potencijalne, 10^9toe	4,5	4,3
Dokazane i potencijalne, 10^9toe	21,2	20,9

U odnosu na procjenu na dan 31. prosinca 2013. godine, dokazane i vjerojatne rezerve tvrtke Gazprom porasle su za oko 300×10^6 toe. Povećanje rezervi pripisuje se uključivanju procijenjenih rezervi na Khandinsky bloku i na području polja Kovyktinskoye i rezultata istraživanja na poljima Chayandinskoye i Semakovskoye područjima, kao i rezultate istraživanja Gazprom Neft Grupe u Istočnom Sibiru (tj. na licencirane blokove Ignyalinsky, Tympuchikansky i Vakunaysky).

5.3. Istraživanje

Tablica 5-6. prikazuje sažetak informacija o istraživanju na poljima na kojima su dobivene koncesije u Rusiji i inozemstvu.

Tablica 5-6. Istraživanje u Rusiji i inozemstvu (OAO Gazprom 2014a)

	31.12.2014.	
	Rusija	**Inozemstvo**
Troškovi istraživanja, 10^6 RUB	83,7	5,4
Istražno bušenje, 10^3m	165,4	17,6
Broj istražnih bušotina	41	5
Istraživanje 2D seizmikom, 10^6m	6,6	-
Istraživanje 3D seizmikom, 10^9m^2	12,6	1,7

U 2014. godini, istraživanje u Rusiji rezultiralo je povećanjem rezervi od 822,5 milijardi m^3 prirodnog plina i 138,9 milijuna tona plinskog kondenzata i nafte. Povećanje rezervi plina uglavnom se pripisuje području Astrakhanskoye ($600,6\times10^9 m^3$), polju Južno-Kirinskoye u odobalnoj zoni Okotskog mora ($115,2\times10^9 m^3$), i polje Semakovskoye u odobalnoj zoni rijeke Taz ($47,9\times10^9 m^3$). Povećanje rezervi plinskog kondenzata uglavnom se pripisuje poljima Astrakhanskoye i Južno-Kirinskoye.

5.4. Proizvodnja

Tablica 5-7. prikazuje podatke o količinama prirodnog plina, nafte i plinskog kondenzata proizvedene od strane Gazprom Grupe i podružnica u Rusiji.

Tablica 5-7. Proizvodnja prirodnog plina, nafte i plinskog kondenzata (OAO Gazprom 2014b)

	31.12.2014.	**31.12.2013.**	**Promjena %**
Proizvodnja prirodnog plina, 10^9m^3	444,9	488.4	-8.9
Proizvodnja nafte, 10^9kg	43,5	42.3	2.8
Proizvodnja plinskog kondenzata, 10^9m^3	14,5	14.7	-1,4
Ukupna proizvodnja ugljikovodika, 10^6 toe	415,9	449,8	-7,5
Proizvodnja derivata prirodnog i naftnog plina, 10^6m^3	30,5	31,5	-3,2
Proizvodnja naftnih derivata i derivata plinskog kondenzata, 10^9kg	68,1	66,1	3,0

U 2014., Gazprom Grupa proizvela je $444,9\times10^9m^3$ prirodnog i naftnog plina u Rusiji što je 43,5 x 10^9m^3 plina manje, odnosno 8,9% manje nego u 2013. Proizvedene količine uključuju udio u proizvodnji subjekata s kojima Gazprom ima zajednička ulaganja. Pad proizvodnje plina može se pripisati ponajprije ukrajinskom prekidu preuzimanja plina u drugom tromjesečju 2014. godine, kao i nedostacima u isporuci plina od strane Rusije.

Usprkos smanjenoj godišnjoj proizvodnji plina, na vrhuncu potražnje tijekom sezone grijanja 2014./2015. je dnevna proizvodnja plina bila 1,690 x 10^9m^3 plina. Polje Bovanenkovskoye, u proizvodnji od 2012. godine, čini veliki udio u rastu proizvodnje. U 2014. godini , polje je proizvelo 42,8 x 10^9m^3 plina (u 2013.- 22,8 10^9m^3 plina).

Proizvodnja nafte, uključujući udio subjekata s kojim Gazprom ima zajednička ulaganja je bio 43,5 x 10^9 kg, što je 1,2 x 10^9 kg više nego u 2013. Glavni razlog povećanja proizvodnje nafte je proizvodni potencijal polja Priobskoye i nekoliko polja u regiji Orenburg, tvrtke Gazprom Neft. U 2014. proizvodnja plinskog kondenzata bila je 14.5×10^9 kg, što je 0.2×10^9 kg manje nego 2013. godine.

Udio proizvodnje zajedno s tvrtkama s kojima Gazprom Grupa ima zajednička ulaganja također se povećala, te je zabilježena proizvodnja u Rusiji iznosila $18,2\times10^9 m^3$ prirodnog i naftnog plina, što je povećanje od 5,2 milijarde u odnosu na 2013. godinu. Udio Gazprom Grupe u zajedničkim ulaganjima u proizvodnji kapljevitih ugljikovodika je 2,3 milijuna tona plinskog kondenzata (povećanje od 1 milijun u odnosu na 2013), i 10 milijuna tona sirove nafte (smanjenje za 0,2 milijuna u odnosu na 2013.). Promjena se ponajviše odnosi na povećanu proizvodnju prirodnog plina i plinskog kondenzata na području na kojima većinski udio ima tvrtka SeverEnergia, kao i smanjenje proizvodnje nafte drugih zajedničkih ulaganja Gazprom Nefta.

Tablica 5-8. Udio proizvodnje Gazprom Grupe u zajedničkim ulaganjima (OAO Gazprom 2014b)

	Udio proizvodnje Gazprom Grupa u zajedničkim ulaganjima u 2014.	Udio proizvodnje Gazprom Grupa u zajedničkim ulaganjima u 2013.
Prirodni plin, $10^9 m^3$	18,2	13,0
Plinski kondenzat, $10^6 t$	2,3	1,3
Nafta , $10^6 t$	10,0	10,2
Ukupno, toe	27,1	22,0

U tablici 5-8. je uočljivo povećanje udjela proizvodnje u zajedničkom ulaganju, što ukazuje na to da se Gazprom orijentira na zajedničke projekte u razdobljima pada prihoda, te tako pokušava nadomjestiti gubitke.

5.5. Transport i skladištenje prirodnog plina

U nastavku su opisani operativni i financijski pokazatelji tvrtke, te infrastruktura, u sektoru transporta i skladištenja prirodnog plina.

5.5.1. Ruska Federacija

Osnovna struktura transporta Ruske Federacije je jedinstveni sustav opskrbe plinom, koji obuhvaća proizvodnju plina, prijevoz, preradu i podzemna skladišta smještena u europskom dijelu Rusije i zapadnom Sibiru. Centralizirano upravljanje, vrlo razgranata struktura i mnogobrojni transportni putevi pružaju učinkovite i neprekinute isporuke plina.

Grupa također posjeduje mrežu plinovoda na ruskom Dalekom istoku: Sakhalin - Khabarovsk - Vladivostok, Oktyabrsky - Khabarovsk i Sobolevo - Petropavlosk-Kamchatsky. Stabilan rad plinskog transportnog sustava je prioritet od strane Grupe. Jer pouzdanost plinskog transportnog sustava ima značajan utjecaj na financijsku stabilnost Grupe i ugled u inozemstvu, kao i u Rusiji.

Kako bi povećala sigurnost opskrbe, kompanija Gazprom razvija transportni sustav plina i povećava podzemna skladišta i u Rusiji i u inozemstvu. Ukupna duljina cjevovoda i pripadajućih odvojaka koje su u vlasništvu Gazproma na kraju 2014. iznosi 170 700 km. To uključuje 250 kompresorskih stanica s kapacitetom 46,1 GW. U 2014. godini, 24 tvrtke izvan Grupe transportiraju plin preko Gazpromovog sustava u Rusiji. U 2014, transportirane količine iznosile su $121{,}1\times10^{9}m^{3}$, što je rast na godišnjoj razini od 8,7%. Povećanje na tržištu u 2014, potaknuto je povoljnijim uvjetima poslovanja koje nude nezavisne tvrtke Gazpromu.

Podzemna skladišta plina koriste se za osiguranje vršne potrošnje i kontroliranje sezonske nejednakosti potrošnje, kao i za održavanju i pouzdanosti opskrbe. Tijekom sezone grijanja, mreža skladišta obuhvaća više od 20% domaće potrošnje i 20% izvoza. Podzemna skladišta plina smještena su u zonama najveće potrošnje i integrirana su s plinsko-opskrbnim sustavom. Od 26 skladišta plina, 17 ih je u iscrpljenim plinskim ležištima, 8 u akviferima i 1 u solnoj kaverni. Ukupni radni volumen svih skladišta iznosi $71{,}1\times10^{9}\ m^{3}$.

U odnosu na 2013. godinu, dnevni kapacitet porastao je za $42,6\times10^6 m^3$. Do sezone 2014./2015. godine, operativne plinske rezerve u skladištima prirodnog plina su povećane na 72 milijardi m^3, (povećanje od $3\times10^9 m^3$ na godišnjoj razini), što su najveće plinske zalihe u povijesti.

5.5.2. Inozemstvo

Transgaz Belarus je najvažnija Gazpromova imovina u inozemstvu za transport plina. Transportira plin u Europu i regiju Kaliningrad, te opskrbljuje plinom potrošače u Bjelorusiji. Gazpromova kontrola nad bjeloruskim operaterom osigurava maksimalnu učinkovitost, isplativost i pouzdanost transportnog sustava. Ukupna duljina cjevovoda iznosi 7 900 km. Duž plinovoda je 10 kompresorskih stanica i 226 stanica za distribuciju plina. U 2013. godini, količina plina koja se transportirala kroz Transgaz Belarus iznosila je $69,1\times10^9$ m^3 plina, od kojih je $48,8\times10^9$ m^3 plina transportirano kroz Bjelorusiju, što označava godišnje povećanje od $4,6\times10^9$ m^3 (10,3%).

23% europske plinske opskrbe pod dugoročnim ugovorima transportiralo se podvodnim cjevovodima (Plavi tok i Sjeverni tok).

U rujnu 2014. godine, započet je projekt izgradnje pllinovoda „Power of Siberia“. Plinovod će biti ključna komponenta plinskog transportnog sustava koji se trenutno gradi u istočnoj Rusiji, Ovaj sustav će transportirati plin iz proizvodnih plinskih centara Irkutsk i Yakutie, prema potrošačima na ruskom Dalekom istoku i Kini (detaljnije opisano u poglavlju 7.3.).

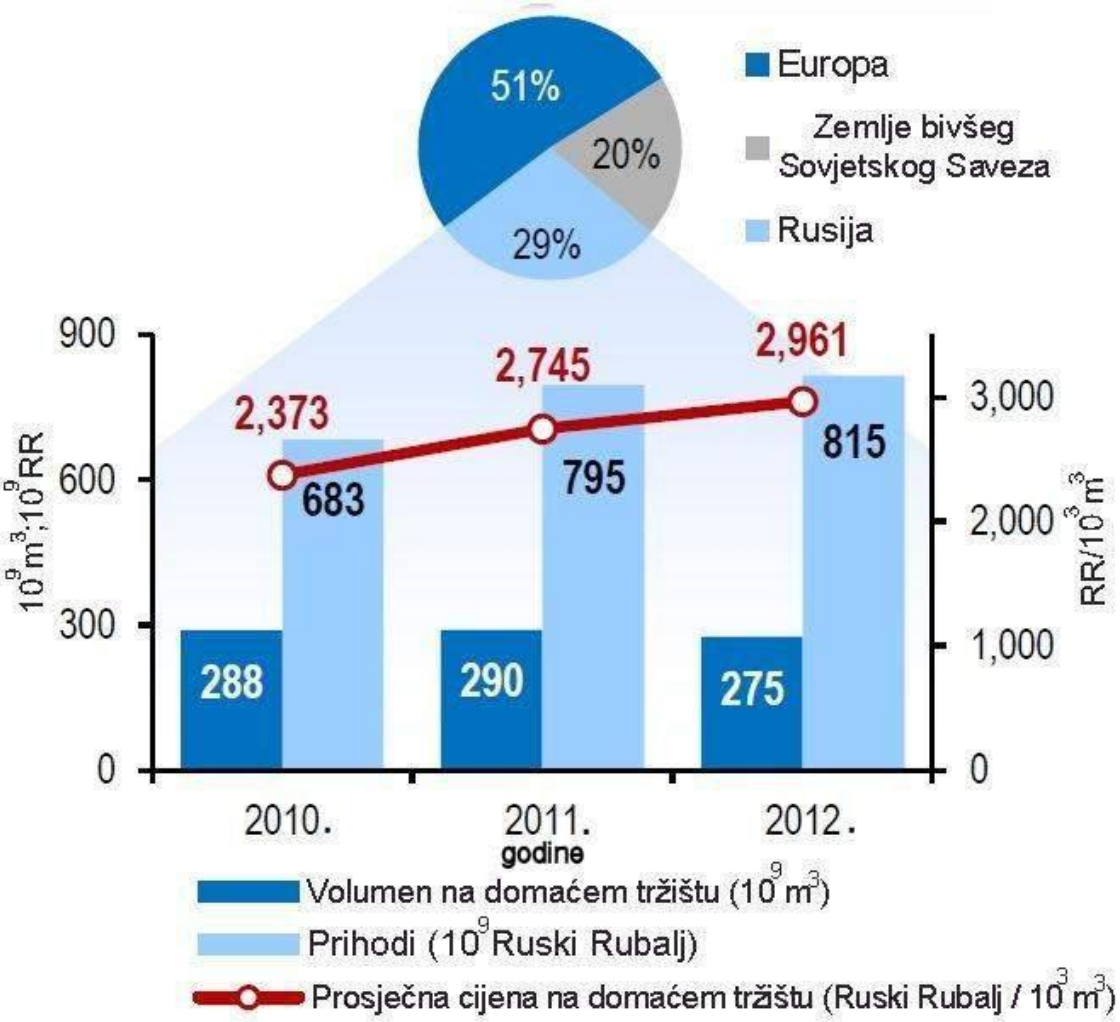
Gazprom također koristi podzemna skladišta izvan Rusije kako bi izvoz plina bio pouzdaniji. Ima pristup skladištima u Austriji (Haidach), Ujedinjenom Kraljevstvu (Humbly Grove), Njemačkoj (Rehden, Katharina, Vitol) i Srbiji (Banatski Dvor). Do početka sezone grijanja u 2013. godini, kapacitet Gazpromovih skladišta u Europi iznosio je $4,1\times10^9$ m^3. U 2013. godini aktivni volumen je iznosio $2,29\times10^9$ m^3 dnevnog kapaciteta $23,5\times10^6$ m^3, a do 2018. godine očekuje se rast do $4,54\times10^9$ m^3 dnevnog kapaciteta $80,5\times10^6$ m^3 (OAO Gazprom 2014b)

6. MARKETING

U ovom poglavlju opisano je stanje potražnje, potrošnje i prihoda na tržištima na kojima je Gazprom aktivni sudionik, uzroci pada ili rasta navedenih čimbenika na pojedinim tržištima, te procjene isporuka plina.

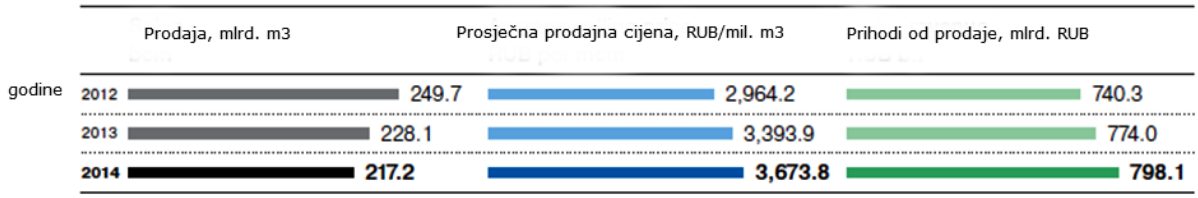
6.1. Gazprom na domaćem ruskom tržištu

Slika 6-1. prikazuje Gazpromovu strukturu prodaje plina za razdoblje od 2010. do 2012. godine. Iz spomenute slike možemo uvidjeti kako je za navedeno razdoblje najveći udio prodaje plina ostvaren u Europi, zatim slijedi domaće tržište (Rusija), te zemlje bivšeg Sovjetskog Saveza. Nadalje, najveći prihod od prodaje plina ostvaren je 2012. godine, a također iste godine je i najveća prosječna cijena plina na domaćem tržištu (OAO Gazprom 2013). Možemo zaključiti kako su prihodi od prodaje i prosječna cijena od 2010. do 2012. godine rasli, dok je količina prodanog plina na ruskom tržištu posljednju godinu pala za $15x10^9$ m^3 za razliku od prethodne godine.

Slika 6-1. Gazpromova struktura prihoda od prodaje plina (OAO Gazprom 2014b)

U 2014. godini, prodaja ruskim potrošačima je 217,2 x 10^9 m^3, sa prihodima u iznosu od 798,1 x 10^9 RUB (slika 6-2.).

Slika 6-2. Prodaja plina na ruskom tržištu, 2012.-2014. godine (OAO Gazprom 2014b)

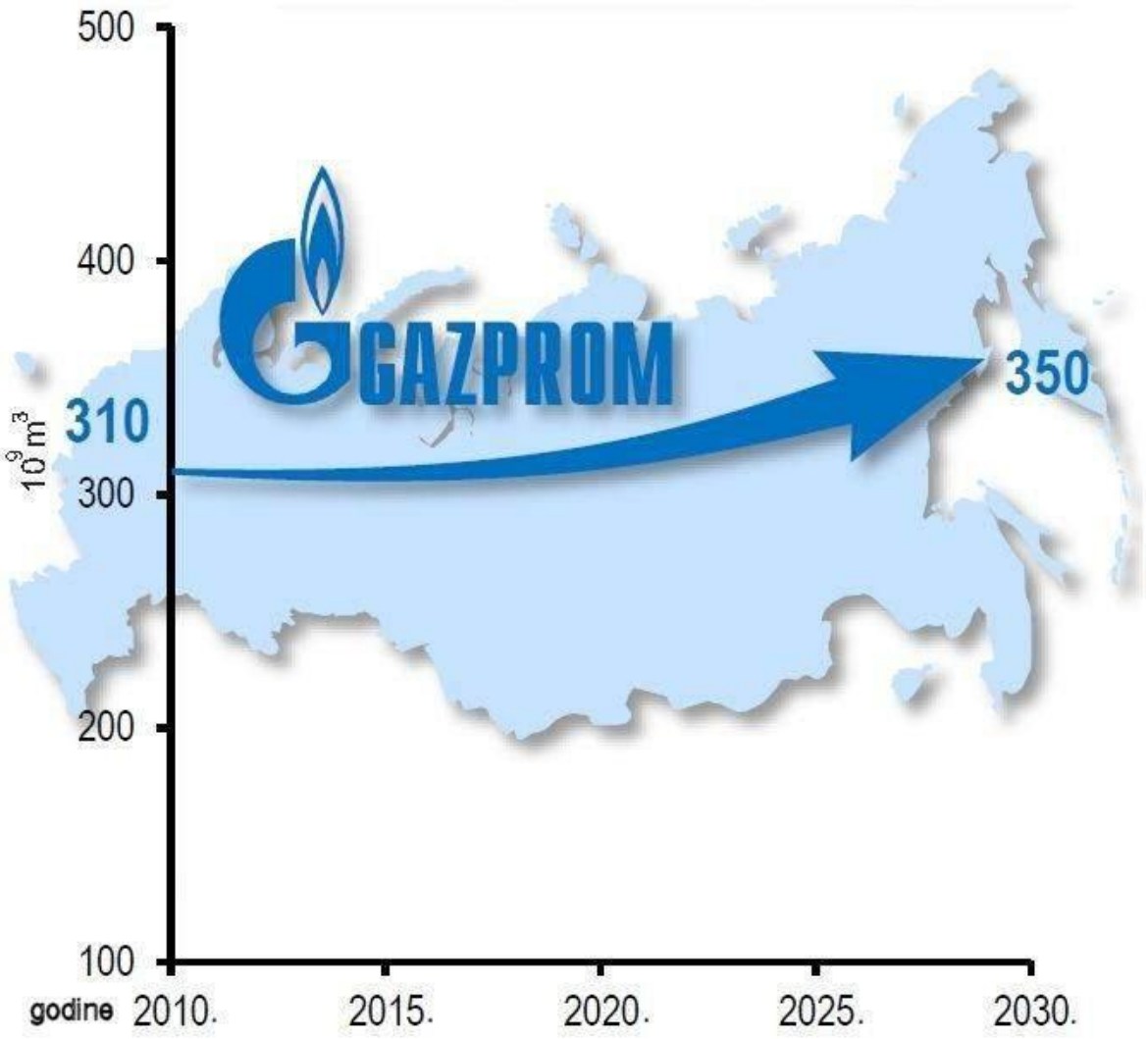
Ruska energetska industrija i kućanstva glavni su potrošači prirodnog plina u državi (tablica 6-2.). U 2014., potrošnja prirodnog plina Gazprom Grupe u industriji je 24% ukupnih domaćih zaliha prirodnog plina, dok je za kućanstva 23%.

Tablica 6-1. Prodaja plina u Rusiji po sektorima u 2014. godini (Gazprom 2014b)

Prodaja plina u Rusiji po sektorima, %	
Proizvodnja električne i toplinske energije	24
Metalurgija	4
Kemijska industrija	8
Industrija cementa	3
Kućanstva	23
Stambeni sektor	15
Ostalo	23

U skladu s važećim ruskim zakonima, krajnji potrošači kupuju plin po reguliranim cijenama koje se razlikuju po skupinama potrošača (kućanstva i industrijski potrošači), te je raspon cijena također drugačiji, te se temelju na udaljenosti od područja proizvodnje plina do potrošača. Stoga su regulirane veleprodajne cijene za plin za kućanstva 20% do 22% niže od onih za industrijske potrošače.

Što se tiče isporuke plina na domaćem tržištu (slika 6-3.), uključivši Gazpromovu kupovinu plina od drugih kompanija, očekuje se povećanje isporuke za 12,9% do 2030. godine.

Slika 6-3. Procjena isporuke plina ruskim potrošačima do 2030. godine (OAO Gazprom 2014b)

6.2. Inozemno tržište

Gazprom, u pravilu, plin izvozi uglavnom pod dugoročnim ugovorima, na temelju međuvladinih sporazuma. Dugoročna rješenja temelj su za kontinuiranu i pouzdanu opskrbu plinom. Gazprom kao proizvođač opskrbljuje uvoznike prirodnim plinom, nakon čega uvoznik plaća milijarde dolara koji Gazpromu omogućuju ulaganja u daljnju provedbu projekata za izvoz plina, što dugoročno osigurava stalne i neprekinute isporuke plina. Dugoročni ugovori s velikim potrošačima obično sadrže odredbu „uzmi ili plati“ što podrazumijeva da se 80% nominalne količine mora platiti bez obzira na preuzimanje (OAO Gazprom 2014b).

Cijene za izvoz razlikuju se od onih na domaćem tržištu (tablica 6-2.). Na primjer, u 2014., Gazpromov prirodni plin opskrbljuje zapadnu Europu po 3 puta većoj cijeni, a zemlje bivšeg Sovjetskog Saveza i baltičke države po 2 puta većoj cijeni od one koje vrijede za ruske potrošače.

Tablica 6-2. Prosječna prodajna cijena plina (OAO Gazprom 2014a)

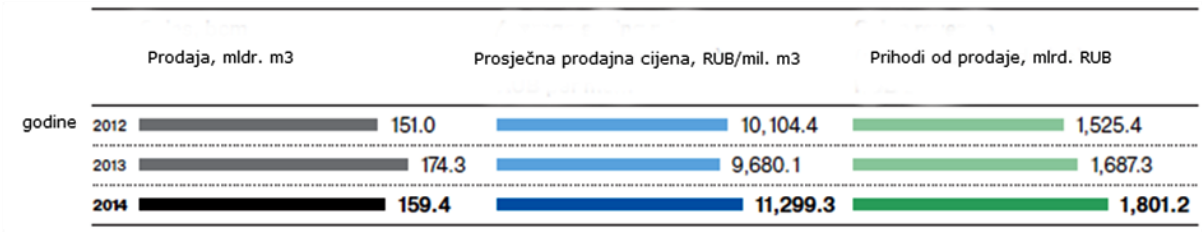
	2010.	**2011.**	**2012.**	**2013.**	**2014.**
Ruska Federacija (RUB/1000m^3)	2345,5	2725,4	2964,2	3393,9	3673,3
Inozemstvo, isključujući bivši Sovjetski Savez (RUB/1000m^3)	7420,7	9186,6	10104,4	9680,1	11299,3
Zemlje bivšeg Sovjetskog Saveza i baltičke države (RUB/1000m^3)	6416,5	7802,1	8016,4	7132,8	8677,9

Cijene za europske potrošače uglavnom ovise o cijeni usluge transporta plina. Gazprom prodaje većinu svog izvoznog plina na granici zemlje uvoznice lokalnim opskrbljivačima koji ga naknadno distribuiraju krajnjim potrošačima. Krajnja potrošačka

cijena uključuje trošak transporta plina mrežom niskotlačnih cjevovoda koji je nekoliko puta skuplji nego u Rusiji.

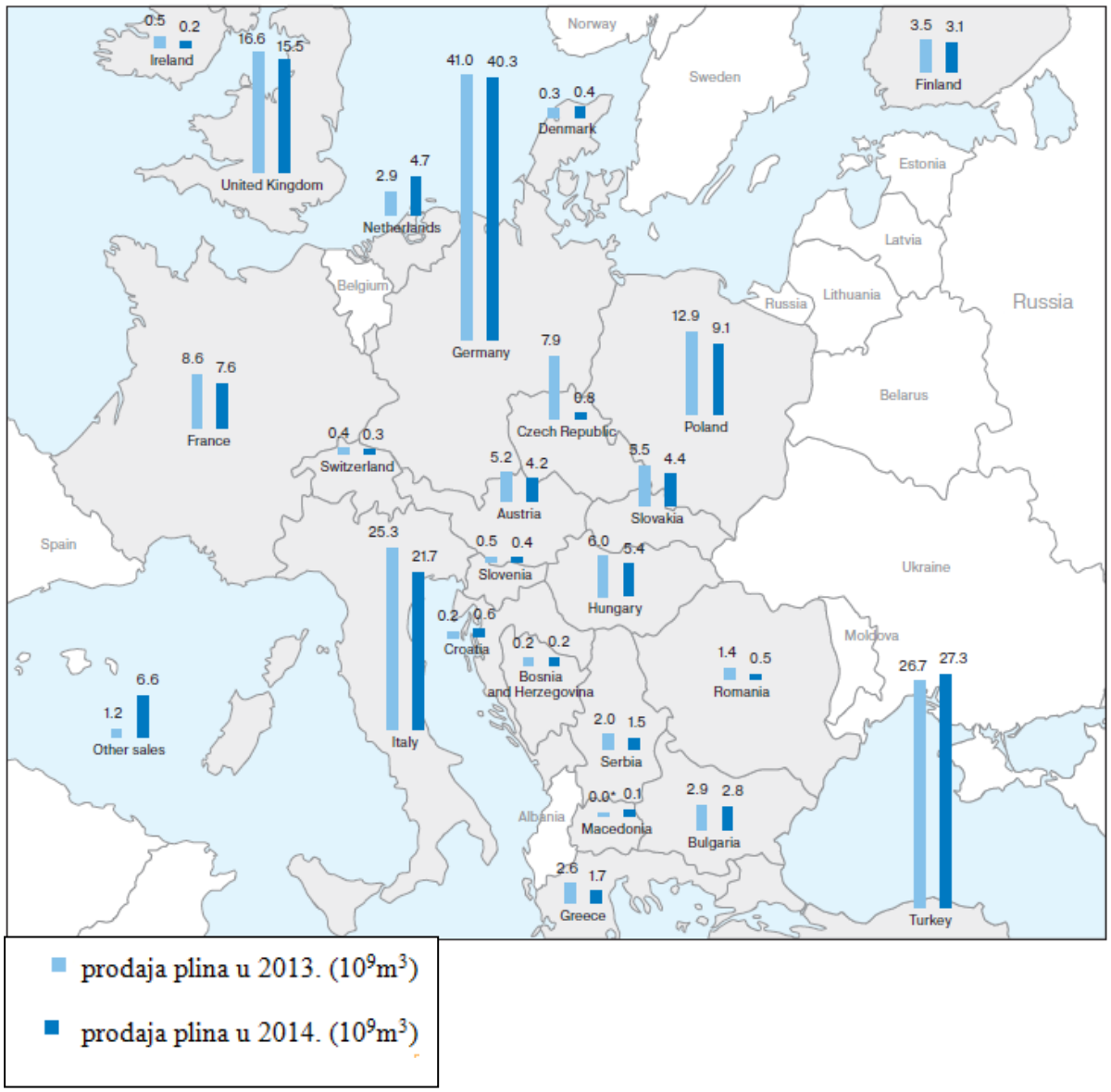
Gazpromove međunarodne poslovne aktivnosti provode se u potpunosti u skladu s važećim zakonima, u zemljama prisutnosti Gazprom Grupe. Nedavni događaji u zakonodavstvu Europske unije s ciljem liberalizacije tržišta plina utječu na organizaciju poslovanja, te na ugovore za isporuku plina prema zemljama članicama EU-a. Gazpromova politika uglavnom se temelji na dugoročnim ugovorima za koje smatra da osiguravaju stabilnost, pouzdanost i predvidivost na tržištu plina. To potvrđuje i činjenica da je Gazprom Grupa potpisala dugoročne ugovore sa zapadnim partnerima. Npr. sa francuskom tvrtkom ENGIE do 2030. godine, njemačkim tvrtkama E.ON i Wintershall, do 2035., odnosno 2030. godine, finskim Gasum-om do 2026. godine, talijanskim Eni-em do 2035. godine, te ugovori do 2027. godine s austrijskim tvrtkama EconGas, GWh i Centrex (OAO Gazprom, 2013).

U 2014. prihodi Grupe od prodaje prirodnog plina u inozemstvu iznose 1801,2 milijarde RUB (6,8% povećanje na godišnjoj razini), s padom od 8,5% u ukupnoj prodaji (tablica 6-4.). U 2014. i 2013. godini, prodaja predstavlja oko 38% od ukupne prodaje prirodnog plina i 60% prihoda u naznačenom razdoblju.

Slika 6-4. Prodaja prirodnog plina na inozemnom tržištu (OAO Gazprom 2014b)

Na slici 6-5. prikazana je prodaja plina u inozemstvu po državama u 2013. i 2014., gdje se vidi da su Njemačka, Turska, Italija i Ujedinjeno Kraljevstvo glavni uvoznici plina u Europi.

Slika 6-5. Gazpromova prodaja prirodnog plina po zemljama na inozemnom tržištu (OAO Gazprom 2014b)

6.2.1. Europsko tržište

Faktori koji utječu na porast isporuka plina tvrtke Gazprom u Europi do 2030. jesu (Gazprom 2014a):

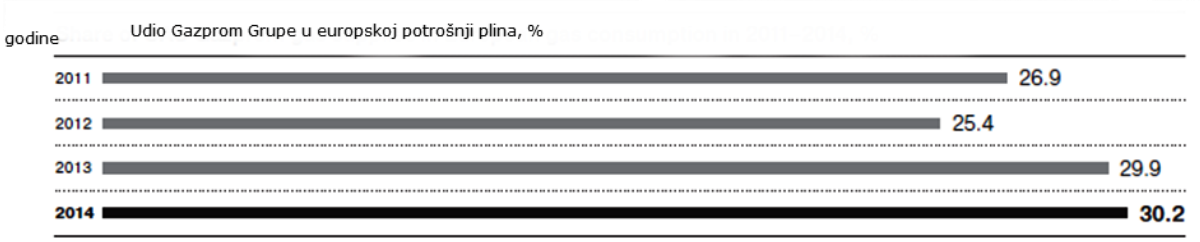
- novi sektori portošnje plina
- usporavanje razvoja nuklearne energije
- smanjenje proizvodnje plina u Europi
- povećanje potrošnje plina u transportnom sektoru

Faktori koji utječu na smanjenje isporuka plina tvrtke Gazprom u Europi do 2030. jesu (Gazprom 2014a):

- razvoj mreža UPP terminala u svijetu i Europi
- diversifikacija dobavljača i dobavnih pravaca
- regulatorni okviri u energetskom sektoru postaju kompliciraniji
- subvencioniranje obnovljivih izvora energije

Dana 14. siječnja 2015. godine Gazprom je upozorio da bi opskrba Europske unije plinom preko Ukrajine tijekom zime mogla biti prekinuta unatoč okvirnom sporazumu postignutom između Moskve i Kijeva, budući da Ukrajina zbog svojih financijskih poteškoća nije mogla kupiti potrebne količine plina u studenome i prosincu prošle godine, te su se rezerve plina u podzemnim skladištima blago smanjile. Oko polovice ruskog plina potrošenog u Europi dolazi preko Ukrajine i plinski sukob Moskve i Kijeva već je dovodio do prekida isporuke EU-u. Da bi osigurala protok, Ukrajina na svojem teritoriju ima velika podzemna skladišta. Gazprom je u lipnju prekinuo isporuku Ukrajini jer je Kijev odbio platiti dug nastao zbog povišenja cijene plina nakon svrgavanja proruskog predsjednika Ukrajine i dovođenja nove prozapadne vlasti (Energetika Marketing, 2015).

Gazprom je jedini dobavljač prirodnog plina iz Rusije u Europu. 2014. Gazprom je isporučio 146,6 milijardi m^3, tj. 14,9 milijardi (9,2%) manje na godišnjoj razini. Europska potrošnja plina smanjena je u većoj mjeri nego izvoz u europske zemlje. Kao rezultat toga, udio Grupe u Europskoj potrošnji, uključujući Tursku, iznosio je 30,2%, u skladu s prethodnom godinom (slika 6-7.).

Slika 6-7. Udio Gazprom Grupe u europskoj potrošnji plina (OAO Gazprom 2014a)

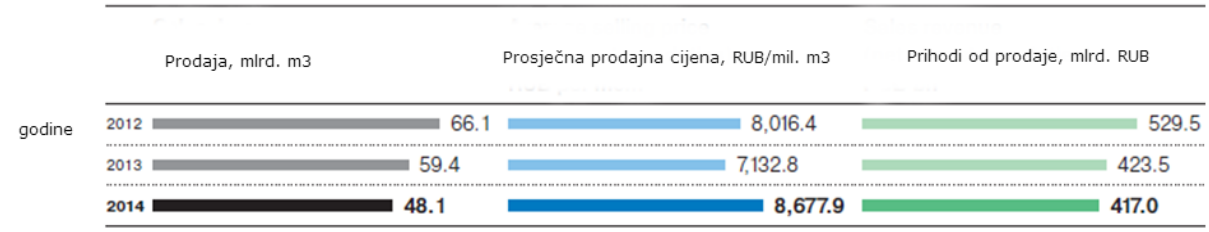
Pad cijene nafte na svjetskom tržištu utjecao je na izvozne cijene ruskog prirodnog plina u 2014. godini zbog specifičnosti formiranja cijena plina koje su vezane uz cijenu nafte, prilikom čega se koristi referentno razdoblje (devet mjeseci). U 2014., prosječna cijena prirodnog plina u inozemstvu je 345,37 dolara za $10^6 m^3$ plina što je 9,7% manje na godišnjoj razini u odnosu na 2013. godinu.

U trenutnoj situaciji naftni derivati djeluju kao svestran deflator u formiranju cijene plina, jer ne dopuštaju da cijene plina previše premašuju cijene drugih sirovina. U isto vrijeme, Grupa nastavlja raditi na povećanju učinkovitosti ruskog izvoza i fleksibilnosti u odnosima sa svojim partnerima.

6.3. Tržište zemalja bivšeg Sovjetskog Saveza

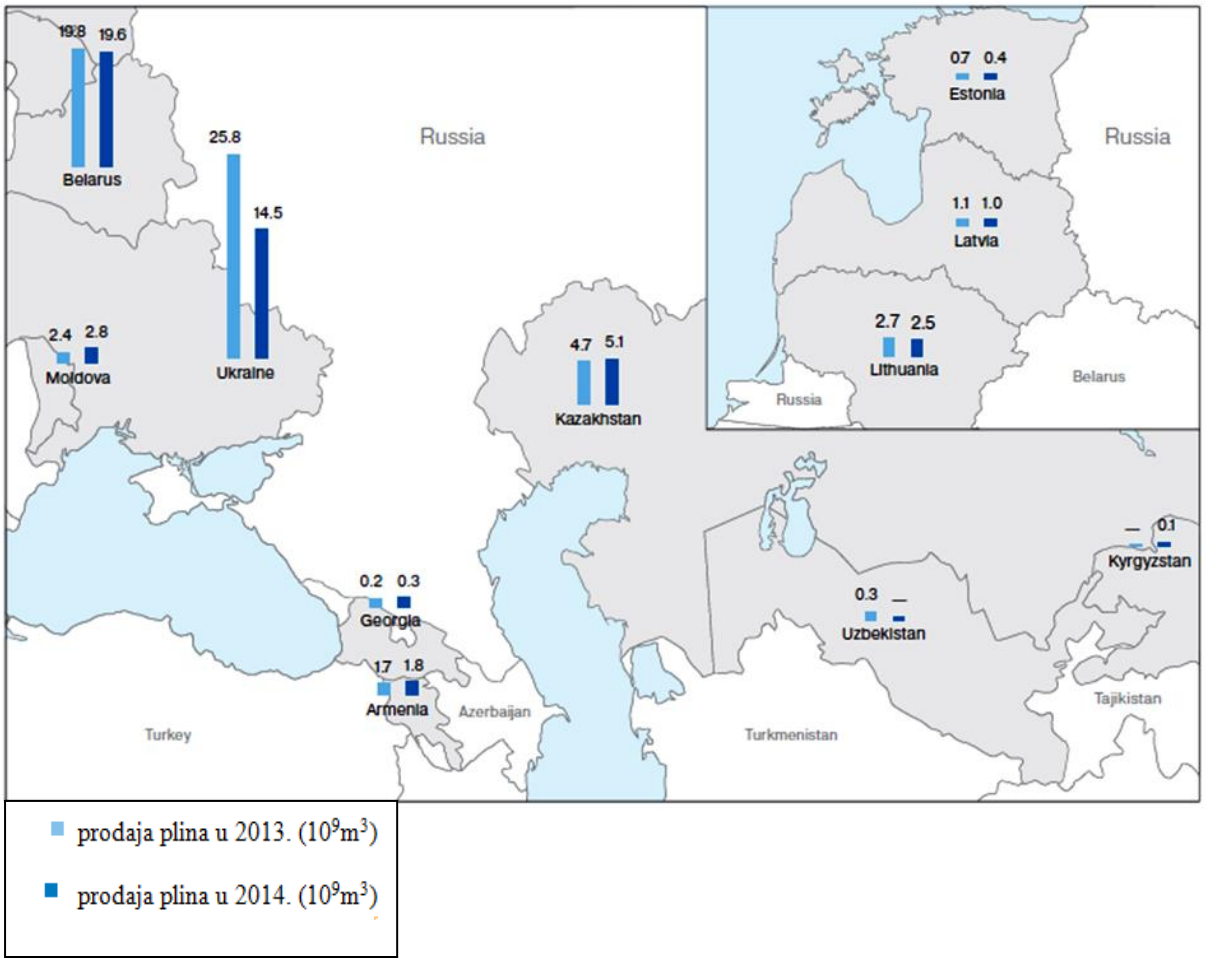
Tržište zemalja bivšeg Sovjetskog Saveza ima posebnu ulogu u poslovanju Grupe, budući je Gazprom i dobavljač i kupac prirodnog plina na spomenutom tržištu. Neke zemlje su tranzitne preko kojih se transportira plin, te su također partneri Gazpromu u podzemnom skladištenju prirodnog plina.

U 2014., prodaja je iznosila $48{,}1 \times 10^9 m^3$ (slika 6-8.), dok su prihodi od prodaje iznosili 417×10^9 RUB., $5{,}5 \times 10^9$ manje nego 2013. Udio prodaje u zemlje bivšeg Sovjetskog Saveza u 2014. iznosi 11%, što je 2% manje nego 2013., dok je udio prihoda Grupe od tih zemalja oko 14%. Gazprom Grupa pokriva značajnu udio potražnje prirodnog plina u zemljama bivšeg Sovjetskog Saveza. Ukrajina i Bjelorusija su najveći potrošači (slika 6-9.).

Slika 6-8. Prodaja plina na tržištu bivšeg Sovjetskog saveza (OAO Gazprom 2014b)

U 2014., isporuke prirodnog plina u zemljama bivšeg Sovjetskog Saveza smanjuju se na godišnjoj razini, prvenstveno zbog obustava isporuke plina u Ukrajini, u drugom tromjesečju. Ukupna potrošnja plina u 2014. smanjila se također i zbog opće ekonomske situacije i daljnjeg pada industrijske proizvodnje, kao i povećanja udjela ugljena kao izvora energije (OAO Gazprom 2014b).

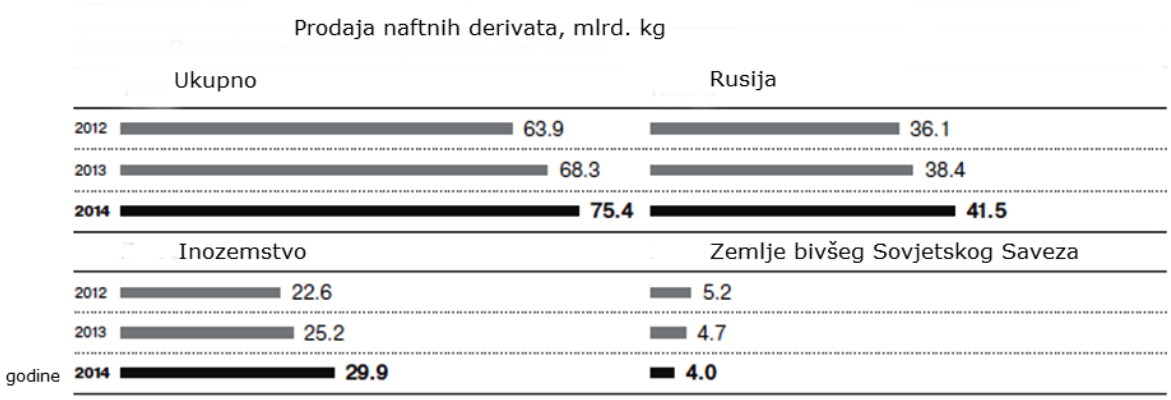
Slika 6-9. Gazpromova prodaja plina po zemljama na tržištu bivšeg Sovjetskog Saveza (OAO Gazprom 2014b)

U 2014., udio Gazprom Grupe u ukupnoj potrošnji zemalja bivšeg Sovjetskog Saveza je 58%. Također, isto kao i godinu prije, u 2014., Grupa pokriva 100% potražnje prirodnog plina u Moldaviji, Latviji, Litvi i Estoniji.

Osim Rusije, od zemalja bivšeg Sovjetskog Saveza, i Turkmenistan, Kazahstan, Uzbekistan i Azerbejdžan također su izvoznici prirodnog plina, te izvoz u 2014. iznosi $77x10^9m^3$ (OAO Gazprom 2014a).

6.4. Prodaja naftnih derivata

U 2014., ukupna prodaja naftnih derivata je $75,4×10^9$kg ($75,4×10^6$t), što je porast od 10,4% godišnje (slika 6-10.). Prihodi od prodaje dosegli su $1618,6×10^9$RUB (bez PDV-a, trošarina i drugih davanja), što je rast od 19,8% na godišnjoj razini.

Slika 6-10. Prodaja naftnih derivata (OAO Gazprom 2014a)

Ključni čimbenici rasta prodaje i prihoda od naftnih derivata:

- povećanje ukupnog broja benzinskih postaja;

- povećanje dnevne prosječne prodaje po benzinskoj crpki u Rusiji zbog oglasnih kampanja te programa vjernosti;

- širenje mreže zračnih luka u Rusiji i na globalnoj razini, uključujući suradnju s Ministarstvom obrane Ruske Federacije;

- rast tržišta na Dalekom istoku i crnomorskoj regiji, te proširenje baze kupaca u baltičkim lukama.

7. RAZVOJNI PROJEKTI

Ciljevi Gazprom Grupe u području proizvodnje plina uključuju ne samo održavanje proizvodnje na postojećim poljima, već aktivni razvoj novih proizvodnih plinskih centara na poluotoku Yamal, kao i u odobalnim zonama u Sjevernom moru, Istočnom Sibiru i Ruskom Dalekom istoku.

Istočna Rusija je bogata resursima koji služe kao osnova za izgradnju novih naftnih i plinskih proizvodnih središta koji mogu zadovoljiti energetske potrebe Rusije u istočnim regijama, kao i pružiti izvozne zalihe u zemljama Azije i Pacifika, u prvom redu Kini, u dugoročnoj perspektivi.

Prioritet za razvoj proizvodnog plinskog centra Sakhalin je projekt Sakhalin-3. U 2014. godini, komercijalni razvoj započeo je u plinsko-kondenzatnom polju Kirinskoye s time da je naftno i plinsko-kondenzatno polje Južno Kirinskoye među Gazpromovim dugoročnim prioritetnim projektima na području proizvodnje plina. Plin iz projekta Sakhalin-3 je glavni resurs za Sakhalin-Khabarovsk-Vladivostok plinsko-transportni sustav, koji može osigurati opskrbu plinom kupcima na ruskom Dalekom istoku, kao i omogućiti provedbu UPP projekta Vladivostok.

Strategija razvoja naftnog poslovanja predviđa povećanje godišnje proizvodnje ugljikovodika i do 100 milijuna tona ekvivalenta nafte do 2020. i zadržavanje te razine do 2025. Kako bi se postigao cilj, Grupa planira poboljšati učinkovitost pridobivanja preostalih rezervi na aktivnim mjestima proizvodnje, te smanjiti troškove. Planovi također uključuju osnivanje novog proizvodnog centra u sjevernom dijelu Yamal-Nenets autonomnog teritorija, (YaNAO) te širenje na arktičkom području.

Gazprom Neft gleda prema nekonvencionalnim metodama proizvodnje ugljikovodika kao drugi potencijalni izvor za rast proizvodnje te će raditi na razvoju takve imovine kao važan element svog portfelja. Gazprom Neft je započela procjenu komercijalnog potencijala pridobivanja ugljikovodika iz škriljaca na području Bazhenov u zapadnom Sibiru.

7.1. Turski tok kao zamjena za Južni tok

Tvrtka nastoji diverzificirati izvozne pravce za ruski plin prema europskom tržištu. U 2014., postojeći planovi su narušeni, te je Gazprom zaustavio provedbu projekta što je uzrokovano nizom negativnih negativnih vanjskih čimbenika kao što su:

- Pritisak Europske komisije na Bugarske vladu i druge zemlje sudionice kako bi se spriječila izgradnja projekta;
- Sukob između odredbi Trećeg energetskog paketa EU i ranijih bilateralnih međudržavnih sporazuma između Rusije i zemalja sudionica;
- Odluka bugarske vlade da se zaustavi daljnja provedba projekta

Novi sustav plinovoda je trebao ispunjavati najnovije ekološke i inženjerske standarde. Plinovod Južni tok išao bi kroz Crno more i zemlje Južne i Središnje Europe. Međutim, u najnovijoj objavi od dana 14. siječnja 2015. godine ministar energetike Rusije, Aleksandar Novak, potvrdio je kako je Rusija odustala od Južnog toka.

Turska je Gazpromovo drugo po veličini prodajno tržište iza Njemačke. 2014. Gazprom je Turskoj isporučio 27,4 milijardi m^3 prirodnog plina. Tijekom posljednjih 10 godina potrošnja plina u Turskoj i više se nego udvostručila, a tursko tržište zainteresirano je za daljnje jačanje uvoza plina iz Rusije. Turska trenutačno uvozi plin putem Plavog toka i trans-balkanskim plinovodima.

Dana 09. prosinca 2014. godine, Gazprom je najavio osnivanje tvrtke za izgradnju novog plinovoda prema Turskoj, dogovorenog kao zamjena za prethodno obustavljeni projekt „Južni tok“. Taj projekt omogućio bi Turskoj i Europi da dođe do plina zaobilazeći Ukrajinu, te bi Turska time postala regionalno energetsko čvorište. Tvrtka će biti registrirana u Sankt Peterbsurgu, a procedura je pokrenuta na dan objave. Tvrtka će se zvati „Gazprom Russkaja“.

Kapacitet plinovoda iznosio bi 63 milijarde m^3 godišnje, a 14 milijardi m^3 bit će namijenjeno Turskoj (Gazprom 2015f). Izgradnja plinovoda mogla bi biti jednako skupa kao izgradnja Južnog toka, što nije održivo uzevši u obzir gospodarske probleme u Rusiji i njezinu posvećenost opskrbe istočne Azije energijom. Povoljnija opcija bila bi proširenje postojećeg plinovoda Plavi tok, kojim ruski plin preko Crnog mora stiže u Tursku, što bi iznosilo od tri do pet milijardi američkih dolara za povećanje kapaciteta od pet do 10 milijardi m^3. 660 km od odobalne trase cjevovoda će biti položeno duž postojeće trase planiranog Južnog toka i 250 km nove trase prema europskom dijelu Turske. Kopnena sekcija plinovoda protezat će se 180

km od turske obale Crnog mora do grčko-turke granice (slika 7-1.). Početak radova planiran je za prosinac 2016.

Slika 7-1. Turski tok (Gazprom 2015f)

7.2. Projekt poluotoka Yamal

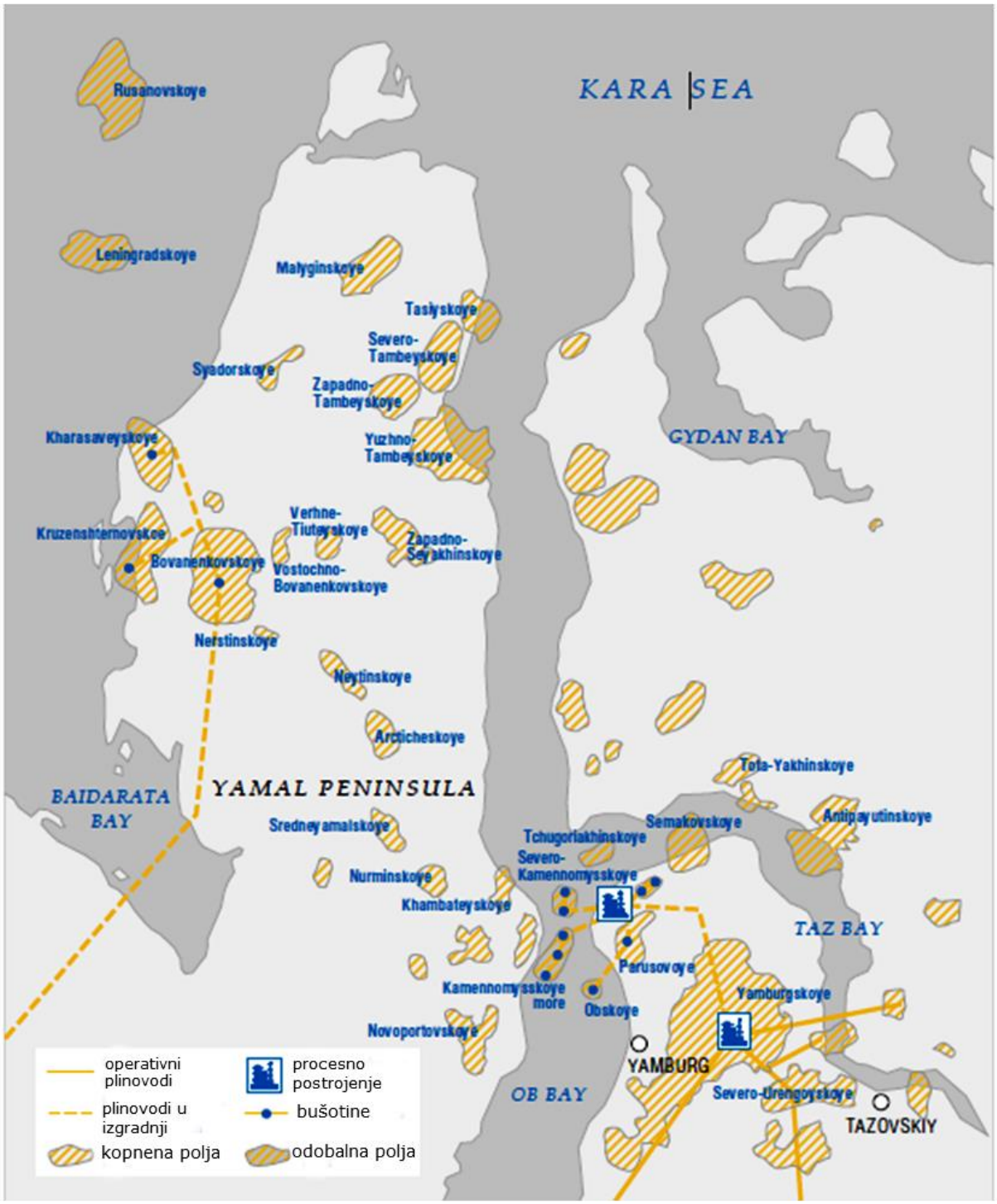
Održivi razvoj ruskog gospodarstva i napredak zemlje nemogući su bez razvoja i iskorištavanja prirodnih resursa. Provedba energetske strategije za proizvodnju nafte i plina do 2030. godine usko je povezana s razvojem nove proizvodnje plinske regije – poluotoka Yamala. Najviše istražen i spreman za razvoj, poluotok Yamal (slika 7-2.) se nalazi u neposrednoj blizini postojeće plinsko transportne infrastrukture, te ima značajne rezerve i povoljne mogućnosti proizvodnje. U Rusiji je bilo nemoguće stvoriti takav proizvodni kompleks u roku od samo dva desetljeća, te je to razlog zašto će razvoj poluotoka Yamal imati ključnu ulogu u razvoju nacionalne plinske industrije u 21. stoljeću.

Razvoj prirodnih resursa na poluotoku usmjeren je neutraliziranju pada proizvodnje na Gazpromovim ključnim poljima, kao što su polje Urengoy i Yamburgsk. Ukupne rezerve 9 plinskih i 17 naftnih i plinsko-kondenzatnih polja, otkrivene 31. prosinca 2013. na poluotoku Yamal iznose $14{,}5\times10^{12}$ m^3 prirodnog plina, uključujući $12{,}1\times10^{12}$ m^3 prirodnog plina na obližnjim poljima gdje Gazprom ima koncesiju. Polje Bovanenko najveće je plinsko polje na Yamalu s $4{,}9\times10^{12}$ m^3. Predviđeni proizvodni kapacitet procjenjuje se na 115×10^9 m^3 godišnje, koji bi se ostvario između 2019. i 2021. godine. Dugoročno gledano, proizvodnja plina iz ovog polja bi se povisila na 140×10^9 m^3 godišnje. Gradi se jedinstveni transportni sustav plina, kakav još ne postoji u Rusiji, koji će transportirati plin iz Yamala u središnju Rusiju. Prva faza plinovoda Bovanenko–Ukhta, i prva linija plinovoda Ukhta–Torzhok s duljinom od 2600 km je puštena u rad 2012. godine (Gazprom 2015d).

U tablici 7-1. Prikazana je procjena razvoja proizvodnje.

Tablica 7-1. Procjena razvoja proizvodnje poluotoka Yamal i obližnjih odobalnih područja (Gazprom 2015d)

Godina	**2011.**	**2015.**	**2020.**	**2025.**	**2030.**
Proizvodnja plina (10^9m^3)	7,9	75-115	135-175	200-250	310-360

Slika 7-2. Razvoj projekata na poluotoku Yamal (Gazprom 2015d)

7.3. Projekt „Power of Siberia“

Nakon deset godina pregovora, ruski Gazprom i kineski CNPC u jeku ukrajinske krize, 21. svibnja 2014. potpisali su povijesni sporazum kojim će ruski energetski gigant opskrbljivati plinom Kinu sljedećih 30 godina. Ukupna vrijednost ugovora je 400 milijardi dolara, dok će cijena plina i dalje ostati tajna. Pod pretpostavkom da vrijednost ugovora obuhvaća samo troškove isporuke ruskog plina, Kina će plaćati 350 američkih dolara za 1000 m^3 plina.

Rusija će isporučivati 38 milijardi m^3 plina godišnje preko plinovoda „Power of Siberia“, koji iz Sibira vodi do sjeveroistočnih kineskih regija. Plinovod će transportirati prirodni plin koji se proizvodi u Irkutsku i Yakutsku preko Khabarovskog do Vladivostoka. Plinovod će biti duljine oko 4000 km, uključujući 3200 km Yakutia–Khabarovsk–Vladivostok sekcije i oko 800 km sekcije koja povezuje plinske proizvodne centre u Yakutsku i Irkutsku. Kina je najveći trgovački partner Rusiji izvan EU. Očekuje se da bi njihova međusobna razmjena do 2020. godine mogla porasti na 200 milijardi američkih dolara. U tome bi veliku ulogu mogao odigrati energetski sektor zato što Kina planira postupno zatvaranje elektrana na ugljen, a do kraja 2014. godine zabilježen je rast potrošnje plina za 11% (Gazprom 2015e).

8. CIJENA NAFTE I SANKCIJE, TE NJIHOV UTJECAJ NA GAZPROM U RAZDOBLJU 2014./2015.

Ključni čimbenici ruske ekonomije u 2014. godini bili su nagli pad cijena nafte i sankcije koje su uvedene Rusiji zbog ukrajinske krize. To je izazvalo devalvaciju nacionalne valute i preorijentaciju ruske ekonomije na istok, te potpisivanje ugovora s Kinom.

2014., nakon Krimske krize, te oružane eskalacije koja je dovela do rata u istočnoj Ukrajini, određen broj država i vlada je uvelo sankcije protiv pojedinaca i poduzeća Rusije ili Krima. Te države su bile: SAD, EU, Kanada, Japan, Norveška, Crna Gora, Albanija, Švicarska, Moldavija, Island, Novi Zeland i Australija, kao i sama Ukrajina. Rusija je uzvratila zabranom uvoza hrane iz tih država i organizacija (Bloomberg 2015). Najgori krug sankcija za Gazprom je četvrti krug, još gorih sankcija koje je uvela EU 18.12.2014. Prema novim mjerama, bilo kakve investicije ili financiranje na Krimu od europskih poduzeća i kompanija zabranjene su i tako postale nezakonite, te je isto tako zabranjeno i europskim turističkim agencijama i jahtama uplovljavanje na bilo koju luku tog poluotoka. Isto tako, zabranjen je izvoz pojedinih dobara i tehnologija Krimu, poglavito onog koji se tiče prijevoza, telekomunikacija, energetskog sektora ili industrije proizvodnje nafte, plina i minerala. SAD je nove sankcije uveo 9.12.2014., a na njima se našla i najveća ruska banka, Sberbank, dok je zamrznuta imovina pet obrambenih ruskih tehnoloških kompanija, te uvedena zabrana izvoza robe, usluga ili tehnologija koje podupiru istraživanje ili proizvodnju dubokog ruskog podmorja, arktičku obalu ili projekte koji imaju potencijal proizvoditi naftu, a to najviše pogađa pet kompanija: Gazprom, Gazprom Neft, Lukoil, Surgutneftegas i Rosneft.

Ruski ministar financija Anton Siluanov je izjavio da su Rusiju 2014. sankcije i pad cijena nafte za preko 30% koštale ukupno 140 milijardi USD, prihodi od izvoza nafte i plina popunjavaju 50% proračuna, što izaziva nagli pad tečaja, te je do kraja 2014., ruska rublja pala za 50% u odnosu na dolar. Dana 16.12. 2014. ruska središnja banka je odlučila da se ključna kamatna stopa u Rusiji poveća sa 10,5 na 17 %, što je bio velik teret stanovništvu Ruske Federacije. Iz vlasničke strukture tvrtke (poglavlje 2.2.) vidljivo je da je većina kapitala u domaćem vlasništvu, te iz toga proizlaze spomenute negativne posljedice za Gazprom i samu kapitalizaciju tvrtke koja je s godinama sve niže, kako je spomenuto u poglavlju 2.3.

9. ZAKLJUČAK

Gazprom Grupa među vodećim je integriranim energetskim tvrtkama za naftu i plin u svijetu. Uspješna je u izvršenju projekata i diversifikaciji energetskih sustava. Neke od konkurentnih prednosti tvrtke su: opsežna baza resursa, infrastruktura, te ujedinjeni plinski transportni sustav (engl. *Unified Gas Supply System*) Ruske Federacije koji omogućuje brze reakcije na promjene u bilo kojem dijelu, uključujući postojeća naftna i plinska polja, plinsko-kondenzatna polja, transportne plinovode s kompresorskim stanicama, podzemna skladišta plina, postrojenja za obradu prirodnog plina, te distribucijske stanice koje jamče pouzdanu opskrbu plina ruskim i inozemnim potrošačima, te utemeljeni portfelj dugoročnih ugovora za opskrbu europskih potrošača plinom. Zbog položaja Rusije, tvrtka ima potencijal postati energetska poveznica između europskog i azijskog tržišta opskrbljujući ih vlastitim prirodnim plinom, te omogućavajući usluge transporta plina za ostale proizvođače u Ruskoj Federaciji. To unaprijed određuje suštinu poslovne strategije tvrtke u njenim ključnim poslovnim djelatnostima.

U izazovnom okruženju, Gazprom je zadržao financijsku stabilnost i mogućnost za pokretanje novih razvojnih projekata, ali utjecaji poput Ukrajinske krize, pada ruskog rublja i cijena sirove nafte ostavljaju posljedice, kako na domaćem tako i na stranom tržištu, što se odražava na poslovanje tvrtke. Dolazi do ukupnog pada proizvodnje i smanjenja potrošnje plina u većini sektora ovisnih o plinu. U 2014., isporuke prirodnog plina u zemljama bivšeg Sovjetskog Saveza smanjuju se na godišnjoj razini, prvenstveno zbog obustava isporuke plina u Ukrajini. Ukupna potrošnja plina u 2014. smanjila se također i zbog opće ekonomske situacije i daljnjeg pada industrijske proizvodnje, kao i povećanja udjela ugljena kao izvora.

Europa je ključno tržište Gazproma, ali odnosi su narušeni zbog ruske umješanosti u sukob u Ukrajini, te je zabilježen znatan pad potražnje za prirodnim plinom. EU oko trećinu prirodnog plina kupuje od Gazproma, a 15% plina prema Europi ide preko Ukrajine. EU već duže vrijeme radi na smanjenju ovisnosti o ruskom plinu diversifikacijom izvora ponude i zamjenom prirodnog plina za ukapljeni. Takvo negativno okruženje Gazprom pokušava nadomjestiti drugim dobavnim pravcima poput Turskog toka, većim ulaganjem u downstream, odnosno rafinerije i marketing, koji bilježe primjetan porast prihoda, te izgradnjom novih UPP-terminala.

10. LITERATURA

1. GAZPROM, 2014a. Gazprom in figures 2010-2014. Factbook

2. GAZPROM, 2014b. Gazprom in figures 2009-2013. Factbook

3. OAO GAZPROM, 2014a. Management report.

URL: http://www.gazprom.com/f/posts/91/415561/2014-mgt-report-en.pdf (09.07.2015)

4. MEDVEDEV A., 2012. Gazprom's Strategy in Asia. Gazprom Export Global Newsletter

5. OAO GAZPROM, 2013. Annual report 2013

URL: http://www.gazprom.com/f/posts/60/660385/gazprom-annual-report-2013-en.pdf (28.06.2015.)

6. OAO GAZPROM, 2014b. Annual report 2014.

URL:http://www.gazprom.com/f/posts/55/477129/gazprom-annual-report-2014-en.pdf (07.07.2015.)

7. BLOOMBERG L.P., Gazprom PAO. URL: http://www.bloomberg.com/quote/OGZPY:US (14.07.2015.)

8. BOERSE-FRANKFURT, OAO Gazprom ADR.

URL:http://www.boersefrankfurt.de/en/equities/oao+gazprom+adr+sp+2+rl+5+adr+US3682872078 (14.07.2015.)

9.ENERGETIKA MARKETING. Gazprom smanjio plan proizvodnje. URL:http://www.energetika-net.com/vijesti/plin/gazprom-smanjio-plan-proizvodnje-20835 (11.07.2015)

10. ENERGETIKA MARKETING. Gazprom osniva tvrtku za gradnju plinovoda prema Turskoj. URL:http://www.energetika-net.com/vijesti/plin/gazprom-osniva-tvrtku-za-gradnju-plinovoda-prema-turskoj (12.06.2015.)

11. GAZPROM 2015a. About Gazprom

URL: http://www.gazprom.com/about/ (14.06.2015.)

12. GAZPROM 2015b. Investors

URL: http://www.gazprom.com/investors/ (12.07.2015.)

13. GAZPROM 2015c. Shares

URL: http://www.gazprom.com/investors/stock/ (14.06.2015.)

14. GAZPROM 2015d. Yamal megaproject

URL: http://www.gazprom.com/about/production/projects/mega-yamal/ (12.07.2015.)

15. GAZPROM 2015e. Power of Siberia

URL: http://www.gazprom.com/about/production/projects/pipelines/ykv/ (15.08.2015.)

16. GAZPROM 2015f. Turkish stream

URL:http://www.gazprom.com/about/production/projects/pipelines/turkish-stream (14.07.2015.)

17. GAZPROM-NEFT. Gazprom Neft at a glance

URL: http://ir.gazprom-neft.com/gazprom-neft-at-a-glance/our-business/ (13.06.2015.)

IZJAVA

Izjavljujem da sam ovaj rad izradio samostalno na temelju znanja stečenih na Rudarsko-geološko-naftnom fakultetu služeći se navedenom literaturom.

Dino Žunac

_____